

ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ

ч. 81   липень – вересень 1989

Вогонь Орлиної Ради

1

ДОРОГІ БРАТЧИКИ Й СЕСТРИЧКИ!

Як знаємо, рік 1989 - це рік української мови. Мова є предметом наших постійних турбот. Відомо, що всі заняття в Пласті мусять відбуватися тільки українською мовою. Як виплекати в новачат любов до мови своїх батьків? Як спонукати їх, щоб вони говорили українською мовою - не тільки на пластових заняттях, але в хаті, в церкві, та в спілкуванні між собою?

Недавно мав я нагоду відвідати пластову домівку в одній із великих пластових станиць. З цікавістю ходив я по кімнатах де відбуваються пластові заняття, подивляв їхнє влаштування, сліди самодіяльності пластової молоді. В одній кімнаті на стіні помітив я аркуш паперу, записаний невправною диточою рукою. Зміст приблизно такий: "Я дуже перепрошую, що я говорила по-англійському. Я більше не буду по-англійському говорити, щоб я не мусіла знову листа писати". Слідує підпис дівчинки. Подібних аркушів на тій-же стіні - з півдесятка, з різними підписами.

Ось так підходить до проблеми української мови одна, невідома нам, сестричка. А як ви гадаєте? Чи це добрий виховний підхід?

Щиро вітаю Вас:

СКОБ!

Сідні Орел Орел

МУДРІСТЬ СІРИХ ОРЛІВ

Старий Орел.

НА МАРГІНЕСІ НОВАЦЬКОГО ЗЛЕТУ

Коли новачата, головно орлята й юні орлята, зберуться звідусіль в одне місце для суперницьких зайнять, тоді говоримо про "Новацький зліт". Скавтська організація організовує такі злети для каб-скавтів. Наші новачата вже брали участь у такому злеті. У червні 1948 р. два рої новаків: "Соколята" з Ділінгену та "Риси" зі Штуттгарту, Західня Німеччина, взяли участь у міжнародному злеті новаків на Пісковій горі біля Авґсбургґа, Німеччина. Наші орлині діти змагалися з новачками: Естонії, Литви, Малярщини, Польщі та Росії. У новацькому змагу перше місце здобув рій новаків-малярів, а "Риси" зайняли четверте місце; у чотиризмагу - перше місце здобув рій новаків-литовців, а "Соколята" - третє місце.

У межах ЮМПЗ-72, яка то зустріч відбулася для відмічення 60-ліття Пласту, я zorganizував перший новацький зліт у часі від 19 - 27. VIII. 72 на Вовчий Тропі. Ото ж "Новацький зліт" став не лише ювілейною зустріччю, але й великим змаганням роїв, а також індивідуальним суперництвом кожного учасника/учасниці злету. Участь у злеті взяли орлята й юні орлята новацьких клітин ЗСА, а також поодинокі новачата з Австралії й Канади. Провід новацького злету:

комендант - Старий Орел
 бунчужний - С. О. Тарас Когут
 писар - С. О. Оксана Бачинська.

"Новацький зліт" був проведений за таборним зразком і мав у своєму складі два підтабори: новаків числом 59 і новачок 44, разом 103 новачат, які були поділені на гнізда й рої. У програму злету входили п'ятизмаги: орлячий м'ячевий, орлячий бистрозмисловий, орлячої справности; конкурси: декляматорів, соловейків, розповідувачів і самодіяльних ігор; теренова гра; історична гра найновіших часів; вогники: роїові, гніздові, та всего злету; 45-хвилинний виступ під час загальної програми для громадянства. Рої підготовлялися до "Новацького злету" згідно з поданою їм програмою та на основі пересланих їм матеріалів.

II-ий "Новацький зліт" відбувся з нагоди золотого ювілею УПН на пластовій оселі "Сокіл" в Австралії в часі 24. XII. 1974 - 2. I. 1975, з участю 52 новаків і 51 новачки, разом 103. Комендант "Новацького злету" - пл. сен. Богдан Бриндзя. Керівник програми - С. О. Крапка /Оксана Тарнавська/.

III-ий "Ювілейний новацький зліт" відбувся з нагоди 50-ліття УПН на "Бовчий Тропі", ЗСА, в часі 26. VII - 2. VIII. 1975, який організував ст. пл. Петро Дармограй. Провід злету:

почесний командант	- Старий Орел
комендант ЮНЗ	- С. О. Яків Шегрин
бунчужний	- С. О. Юрій Український
писар	- сестр. Мотря Ходновська
голова точкувальної комісії	- С. О. Надя Кулинич.

Учасники: новаків 43, новачок 49, разом 92.

IV-ий "Ювілейний новацький зліт" пройшов на оселі "Бескид", Австралія, в часі 22. XII. 1979 - 2. I. 1980 р. для відзначення 55-ліття УПН, Міжнародного року дитини, а зокрема року пластової дитини.

Провід злету: комендантка - С. О. Крапка (О. Тарнавська)
заст. комендантки і кер. програми
- С. О. Ірина (Круцько)

кер. новацьких конкурсів і змагань
- С. О. Анна (Овчаренко)

бунчужний - С. О. Ричард (Жилан)

писар - сестр. Д. Гладка.

Учасники: новаків - 32, новачок - 41, разом - 73.

V-ий "Ювілейний новацький зліт" мав місце на оселі "Сокіл", Австралія, у часі 22. XII. 1984 - 2. I. 1985 з нагоди 60-ліття УПН.

Провід злету: комендант - С. О. Онуфрій Цабанюк
бунчужний - братчик Богдан Лапка
писарі - С. О. Крапка (О. Тарнавська) і сестр.
Петруся Цабанюк.

Учасники: новаків - 20, новачок - 19, разом 39. Програма включала також "олімпійські" гри, як вияв незадоволення, що українські спортсмені не могли виступати на Олімпіаді під українськими прапорами.

Підсумки та зауваження: Пласт у ЗСА та Австралії здійснювали новацькі злети у пов'язанні зі святкуваннями, головню УПН. Новацькі злети ЗСА й Австралії програмово різнилися з уваги на ситуацію, в якій діє Пласт у згаданих країнах. В Австралії включено до злезової програми деякі елементи табірної програми, на пр. новацькі вмілості, бо час таборування обмежений. Треба підкреслити послідовність у відбуванні новацьких злетів в Австралії.

С. О.: Надя Кулинич і Ніна Вересюк.

ПЕРЕДТАБОРОВА ПІДГОТОВА

1. ПЛЯНУВАННЯ.

Плянунвання табору треба починати пів року наперед. Найперше треба підшукати коменданта табору. Пластун, що перебирає на себе обов'язки коменданта табору, мусить добре впевнитися, що матиме вакації на час табору, щоб не ввести управу оселі та Крайового Референта Новаків у блуд. Нема нічого гіршого для табору новаків, як резигнація коменданта перед самим початком табору.

2. БУЛАВА.

Рівночасно з підшукуванням коменданта, треба підшукувати бунчужного та писаря. Найкраще було б, якщо сам комендант підшукав би собі бунчужного та писаря, бо тоді буде мати добру співпрацю.

3. ВПОРЯДНИКИ.

Рівночасно треба розіслати до всіх станиць, новаки яких візьмуть участь у таборі, обіжник у справі зголошень юнаків на братчиків. В обіжнику треба подати точні інформації, головню що до віку, ступня та вишколу (15 років, розвідувач, відбутий вишкільний курс та активна праця чи то в станиці, чи в таборі). Першенство мають юнаки, що мають вишкіл та практику, відтак ті, що мають тільки вишкіл, даліше ті, що були в таборах як братчики, врешті ті, що є активні в станиці. Не дораджується брати тих, що не мають ні вишколу ні практики, бо комендант муситиме робити їм вишкіл вечорами. Одначе у виборі виховників до табору треба підходити до юнаків індивідуально, головню до тих, що мають практику тільки в станиці або тільки в таборі.

4. ЗГОЛОШЕННЯ БУЛАВИ.

Зголошення виховників до табору повинні бути як найшвидше переслані до коменданта табору. Комендант відразу повинен розділити працю поміж виховників, тобто призначити хто до котрої проби та до котрої вмлості буде підготовляти новаків. Комендант повинен брати до уваги побажання самих виховників, власну орієнтацію, опінію Крайового Референта УПН-ів та Станиць. Комендант відписує до зголошених, що приймає їх на виховників до табору, призначає підготовити вмлість та пробу, та подає свої поради і побажання, як виховники повинні писати свої пляни праці для підготовки проб та вмлостей. Треба подати також, якою літературою повинні виховники користуватися та де її шукати. Комендант назначає реченець, до котрого виховники повинні виготовити свої пляни та переслати до коменданта до перевірки. Комендант повинен старанно перевірити пляни, подати свої завваги та поправки і відіслати виховникам. Раз назначену пробу та вмлість не міняти. Якщо в таборі зайде потреба змінити одному виховникові пробу чи вмлість, то вибрати найбільше заавансованого, бо йому легше буде

написати новий плян. Не дозволяти двом виховникам користуватися одним пляном, бо це вчить лінєвства. Якщо до табору приїдуть виховники підготовлені наперед, то це вже половина успіху.

5. ПОВІДОМЛЕННЯ БАТЬКІВ.

Три місяці перед табором Крайова Таборова Комісія повинна виготовити заклик до батьків. Заклик видрукувати в пресі та роздавати новакам на сходах. У заклику повинно бути: пояснення, яку користь приносить новацький табір; як, де й коли можна зголосити новака до табору; таборовий виряд для новака; час відвідування новаків у таборі; таборові приписи та розпорядки.

6. ВІДЗНАКИ.

Комендант повинен подбати, щоб він міг привезти до табору приблизну скількість відзнак новацьких проб, вмілостей та відзначки табору. Якщо на оселі є крамниця, комендант повинен уже першого дня замовити потрібні відзнаки проб та вмілостей. Діти в першу чергу питаються, чи будуть відзначки. Відзначка - це нагорода для новака за його працю продовж табору. Тому не розчаруйте новаків своєю байдужістю та неувагою. Відзначки треба замовити ще перед табором та привезти зі собою. Ніколи не замовляйте відзначок під час табору, ані не довіряйте обіцянкам, бо тоді відзначки прийдуть після табору, а діти пойдуть домів розчаровані та змуджені чеканням. Не обіцяйте відзначок, коли не маєте їх на руках. Комендант повинен запланувати назву та проєкт відзначки табору. Відзначку табору можна виконати ручно або фабрично. Якщо хочемо, щоб відзначки були виконані ручно, або нам потрібно їх так мало, що жадна фабрика не схоче бавитися такою малою скількістю, то треба звернутися до юначок або старших пластунок, щоб вишили відзначки. Але звертатися до тих, що вдома, бо вони мають на це час. НЕ ЗВЕРТАТИСЯ до таборових сестричок, бо вони мають свої обов'язки і не можна використовувати їх нічного відпочинку на шиття відзначок. Якщо треба більшу кількість відзначок (понад 50), то треба знайти фабрику, яка за два чи три тижні зможе виконати відзначки. Відзначки можна зробити перед табором, або домовитися з фабрикою і першого дня табору вислати їм проєкт та гроші, а вони перед закінченням табору пришлють відзначки.

Важною проблемою є ОПЛАТА за відзначки. Досі водилося так, що новаки в таборі самі купували собі відзначки. Хто мав гроші, то купив, а хто не мав, то поїхав без відзначки, бо звичайно гроші за відзначки збирали перед самим від'їздом. Найкраще включити належність за відзначки в таборову оплату. Це є думка комендантів попередніх таборів. Тоді управа дасть комендантові гроші, він закупить відзначки і при кінці табору роздасть дітям. Однак ці гроші не забезпечують новакові всіх відзнак, тільки таборову відзначку, яку він без огляду на свою поведінку повинен дістати. Якщо новак поведився погано і тому не здобув ні проби ні вмілості, він тих відзначок не дістане і не дістає звороту грошей. Якщо є неможливо в такий спосіб дістати гроші, то старатися зібрати гроші, як тільки діти прийдуть до табору, або хай діти в першому листі попросять про визначену суму на відзначки. Гроші повинен зібрати один братчик, а кожний новак повинен дістати посвідку, скільки він вплатив. Посвідка допоможе при розрахунках при кінці табору, головне тоді, коли треба буде звертати надвишки грошей. Гроші повинні бути зібрані найдалше до двох тижнів, щоб при кінці табору не було затримки з роздачею відзнак.

7. ІМЕНИНИ.

Відсвяткувати в таборі всі іменини та уродини членів табору викликанням на середину круга, зложенням побажань та відспіванням "Многая Літа". У кожному календарі можна знайти, коли припадають іменини. Великою втіхою для дітей є уродиновий торт. Якщо табір є малий, можна купити один торт для всіх новаків, що обходять свої уродини під час таборування.

8. КАРИ.

У таборі часто приходиться карати нечемних новаків. Перестерігаємо, що виховники не повинні вживати фізичної карі навіть на бажання батьків. Батько може покарати свого сина в таборі, коли він довідається про його поведінку. Уживати тільки такі карі, які відбирають новакові приємність, та карі які новак розуміє. Перестерігати наперед, що за погану поведінку їм не буде дозволено при кінці табору здобувати проби і вмілості, а при кінці табору виконати обіцянку, тобто покарати. Не можна карати новаків: відбиранням їжі, довшою стійкою, стеленням чужих ліжок, замітанням кімнат, миттям долівки, частим дижуром. Це є чинності щоденного життя, які новак повинен радо виконувати, а не як кару. Доброю та успішною показалася заборона купелі за кару (у басейні, озері, чи річці).

У новацтві нема фізичних кар. У ніякому випадку (навіть за згодою батьків) не можна дітей бити, замикати в темноті, чи надмірно страшити. Найбільш ефективними карами є ці, що їх застосовуємо зараз після того, як дитина провиниться. Треба пам'ятати, що "тільки відкладаний сир є добрий", а відложена на пізніше кара стає неефективною і є злим засобом виховання. Новацькі виховники повинні вживати тільки такі карі, що їх дитина зрозуміє. Дитина повинна також знати, за що її карають. У випадках, коли виховник дуже поденерований злою поведінкою або провинкою новака, добре є не карати дитини, а радше заждати деякий час, або відіслати новака до зовсім об'єктивної особи (гніздового, бунчужного, коменданта), щоб вона вирішила й застосувала потрібну кару. Мусимо пам'ятати, що це що робимо в злому настрою, може спричинити більше зла, як добра. Карі, які не застосовують у новацтві, це:

1. виконання чинностей щоденного життя (стелення ліжок, замітання кімнати, миття долівки, дижур у кухні і т.п.)
2. стійка біля щогли, брами, шатра і т.п.
3. відбирання їжі (сніданку, обіду, вечері).
4. Фізичні засоби (біги, скоки, карні марші).

Добрими карами є:

1. відлучити дитину від новацького гурту, коли вона своєю поведінкою йому шкодить (післати зі зайняття до кімнати, посадити на деякий час під кущем чи деревом).
2. відібрати приємність (купіль, вогник, прогулянку).
3. відбирати плюси, хрестики, зірки чи інші нагороди приділювані в таборі дітям.
4. заборонити купувати через деякий час содову воду, солодощі і т.п.
5. пересторога в присутності: а/ роя, б/ гнізда, в/ цілого табору (в міру провини).

9. ГРОШІ.

Якщо в таборі є крамниця, то вирінає проблема грошей. Діти мають гроші і ті гроші можуть пропасти; дитина може загубити або інша дитина може взяти. Щоб це оминати, виховники повинні зібрати всі гроші й давати новакам тоді, коли вони йдуть до крамниці. Виховник повинен точно записувати всі гроші поодиноких новаків, щоб опісля не мав клопотів.

10. КРАМНИЦЯ.

Майже на кожній оселі є крамниця, яка продає солодощі й содову воду. У тій крамниці мусять бути також речі щоденного вжитку, як олівці та зшитки, батареї до ліхтарок, щіточки до зубів, ложки (якщо таборовики мають свою посуду), шкарпетки, спортові сорочки та інші підручні речі. Комендант табору повинен устійнити з управою оселі, коли крамниця може бути відкрита. Крамниця не може бути відкрита перед сніданком, обідом та вечерею, тільки опісля.

11. ВІК ТАБОРОВИКІВ:

Закінчених 7 років до незакінчених 12 років. Не можна приймати до новацького табору новаків, що вже закінчили 12 років. Вони повинні бути в таборі юнаків. Якщо станиця прислала такого новака, то - якщо він приїхав з батьками - відіслати його до табору юнаків, а якщо він приїхав сам, старатися як найшвидше телефонічно або листовно скомунікуватися з батьками й повідомити їх про те, що їх сина треба перевести до табору юнаків і відтак можна відіслати хлопця до юнацького табору.

12. ПРИМІЩЕННЯ ТАБОРУ:

а/ Місце під табір: звернути увагу на трійливі рослини. Якщо такі є, то старатися їх винищити ще перед початком табору, а дітей навчити, як ті рослини виглядають (гляди: ВОР ч. 19), щоб новаки їх оминали. В таборовій аптечці повинні бути відповідні ліки. Довідатися, які звірята, птахи, комахи та плази є в даній околиці та зацікавити з ними дітей, щоб діти їх не лякалися та знали, як оминати.

б/ Вода: достатня скількість до миття і пиття, місце для купання. Якщо табір не має власного місця для купання, треба возити новаків 2-3 рази в тиждень купатися.

в/ Приміщення: кімнати чисті, побілені, сітки на вікнах, шатра повинні бути в доброму стані й повинні мати долівку.

г/ Туалети: відповідно до числа учасників і у вигідному для них місці.

г/ Чистота: кожна кімната повинна мати свої прибори до чищення кімнат (мітла, стирка до миття долівки), щоб не було черги;

кухня: столи в кухні повинні бути накриті (цератою) і чисті. Якщо новаки самі миють їдунки, після кожної їди повинні бути дві посудини до миття і полокання. Вода повинна бути тепла. Вода до миття повинна мати мило або порошок до миття;

туалети: повинні мати все папір, повинні бути миті щоденно та засипувані дезинфекційними порошками.

д/ Ліс або кущі на сховок перед спекою.

е/ Спортовий виряд: м'ячі великі (1 на 20 учасників), багато малих м'ячиків, стук-пук, б'їдмінтон, крокет та інші спортові гри для новаків.

Виряд до гор: шахи, шашки й доміна (по одному комплетові на 10 новаків), китайські шашки та інші настільні гри для зайнять на час дощу чи дозвілля.

Прибори до майстрування: ножики, цв'яшки, молотки, пилки, сверлики, приладдя до простих виробів зі шкіри, пластика до плетення, папір, кредки, ножиці, пластеліна, голки, нитки, полотно - для новачок.

Комендант повинен першого дня табору переглянути, що в таборі є, зробити спис бракуючих речей та сейчас замовити. Дораджується комендантам та всім виховникам переглянути крамниці з вирядом спортовим та до гор, щоб краще орієнтуватися, що можна використати в таборі.

13. ЗГОЛОШЕННЯ УЧАСНИКІВ.

Найменше тиждень перед початком табору комендант повинен дістати карти зголошень новаків. На підставі зголошень поділити новаків на п'ять груп: прихильники, пластові новаци (по заяві вступу), жовтодзюби, юні орлята, орлята. Новаци з кожної групи творять окремі р'ї, які не можна м'їшати. Якщо одна з вичислених груп має тільки чотирьох новаків, а є вистарчаюче число виховників, то творити окремий р'ї. В іншому випадку треба їх приділити до іншого р'я. Р'ї повинен мати 6 - 10 новаків, одначе в таборі р'ї мають число членів відповідне до приміщення, бо одна кіната чи одне шатро творять один р'ї. КОЖНИЙ Р'ї МУСИТЬ МАТИ СВОГО БРАТЧИКА ЧИ СЕСТРИЧКУ.

14. НЕПЛАСТУНИ.

В нас буває так, що кожний хлопчик, чи він записаний до Пласту, чи ні, в таборі є трактований як прихильник і він підготовляється до заяви вступу. При кінці табору він складає заяву вступу і стає новакком, хоч часто він того сам не хоче, батьки не хочуть, не зацікавлені, а дитину вислали заради доброї опіки.

Ми стоїмо на становищі, що новацький табір є тільки для новаків. Неноваки не розуміють новацьких звичаїв, таборової дисципліни, зражуються до таборових приписів і розпорядків. Вони не знаходять спільної мови з новакками, не мають спільних заінтересувань, вони пишуть листи додому повні незадоволення і цим приносять шкоду доброму імені новацьких таборів. Тому не є корисним приймати неноваків до новацького табору. Одначе кожного року ми маємо кількох неноваків у таборі. Ми їх часто мусимо прийняти і тому ми мусимо зацікавитися тим, що вони з новацького табору скористали. Багато з них після табору запишеться до новацтва, інші - ні. Ми не повинні з них на силу робити новаків. Новацька хустка має бути знаком приналежности до Пласту й новак це мусить розуміти. Неновак не розуміє цього й за час табору цього не навчиться і він не буде шанувати хустки, яка для новака є святістю.

Найкращою розв'язкою є поділити прихильників на новаків і неноваків. Прихильників у таборі є дуже мало, бо всі вони дістають хустку перед табором. Отже майже всі прихильники є неноваки. Ми не можемо їх робити новакими, тобто записувати їх до Пласту. Записати повинен батько вдома, а не в таборі. Їм треба дати програму також: дві вмільості та декілька гутірок про Пласт, про новаків, історію України. Вони повинні брати участь у всіх прогулянках, іграх, співах та спортових змаганнях. Комендант повинен користуватися картами зголошень і уважати за новаків тих, на чиїх картах підписався місцевий виховник/-ця. Для тих дітей є якраз новацькі табори і новацькі проби. Інші діти - це неноваки. Залишм право давання хусток виховникам на місцях, бо вони знають добре своїх дітей. Дітей, що хочуть стати новакими-самітниками, відразу зголосити до Крайових Референтів УПН і тоді вони будуть трактовані, як новакі.

15. ПРАПОРЕЦЬ ЧИСТОТИ.

Кожного дня під час ранньої збірки комендант і писар переглядають чистоту по кімнатах. Перших 2-3 дні табору комендант звертає увагу поодиноким роєм на чистоту. Відтак починає давати прапорець чистоти. Можуть бути два або три прапорці, якщо табір є великий, є багато роїв і є кілька приміщень. Крім прапорця можна ще відмічати один рій. Практика виказала, що добре є переглядати приміщення роїв після обідньої тиші і цей перегляд долучувати до вислідів наступного ранку. Крім прапорця чистоти, можна давати прапорці за додержання нічної тиші, за додержання порядку та тиші в ідальні. Ранком роєві приносять усі прапорці до чергового дня або бунчужного. Після наказу виступають роєві нагороджених роїв і комендант вручає їм прапорці. Передача прапорців повинна бути коротка.

16. ТАБЛИЦЯ ОГолошень.

Перед входом до табору повинна бути таблиця оголошень для посторонніх осіб. У таборі повинна бути таблиця оголошень, на котрій писар кожного дня вивішує порядок зайнятть. Порядку зайнятть не треба читати в наказі. Цікаві новакі прочитають самі. Іншим братчик скаже, а за кілька днів вони знатимуть приблизно, що і коли має бути.

17. БІБЛІОТЕКА.

Кожний табір повинен мати бібліотечку для вжитку виховників. Комендант повинен знати з попередніх звітів, які книжки є в таборовій бібліотеці, доповнити її, а спис книжок подати виховникам. Виховники повинні знати, що є в таборі, бо від того залежить, скільки книжок вони мусітимуть везти з дому, та якими матеріялами можуть користуватися при укладанні пляну праці на табір. У таборовій бібліотеці повинні бути слідуєчі матеріяли:

Правильник УПН,

Вогонь Орлиної Ради (всі числа),

Отрок - Т. Самотулки,

Перші Кроки - Л. Бачинського,

Записки Українського Пластуна, чч. 4, 5, 6, 7, 10, 11.

Бібліотека ВОР (усі випуски),

Дитячі журналики: Готуйсь, Мій Приятель, Веселка, Юні Друзі (старайтеся дістати старі річники, хоча чотири роки назад, бо біжучі числа новацтво перечитує),

Історія України для Дітей,

дуже тяжко всіх охопити та зацікавити. Тому у великих таборах вогники повинні відбуватися гніздами чи роями, а два, а найбільше три вогники при участі цілого табору. Не можна робити вогників за часто, тому що вони втрачуть свій чар для новаків. У середньої величини таборі (30 - 60 учасників) можна робити вогники десь так що тиждень з цілим табором, а в міжчасі може бути один вогник з роєм чи гніздом. У місті можна робити вогники що 12 сходи (що три місяці).

Вогники можуть бути з роєм, з гніздом або гніздами, або з цілим табором. Вогники можуть бути з якоїсь нагоди, як відсвяткування якогось свята, припинання нових членів, підвищення ступенів, вибору назви табору, закриття табору, або тільки зі звичайною програмою.

Найважливішою частиною у плануванні вогника - це програма. Вона повинна стосуватися до програми дня (в таборі), або бути ще одним засобом підготовки новацьких проб та вмільостей, а вже в останньому разі бути пописовою.

Коли це вогник з роєм тільки, тоді братчик провадить програмою. Підготовки наперед для всіх новаків не треба, хіба такі точки, як віршик, або гра на інструменті. Вогники з гніздом чи цілим табором виходять тоді добре, коли рої підготували точки наперед і переводять їх на спільному вогнику. Не повинен бути вогник з табором чи гніздом, якщо рої не є підготовані. Може вийти великий балаган.

Слідуючі точки можна переводити при вогнику:

1. Відкриття: а/ Визначити сторожів вогника,
б/ Підпалення вогника,
в/ Пісня,
г/ Обряд.
2. Розповідь.
3. Пісня.
4. Самодіяльна гра (інсценізація).
5. Танок.
6. Вірш.
7. Пісня.
8. Загадки.
9. Ракети, кличі.
10. Подяка за добрий учинок.
11. Закриття: а/ Молитва,
б/ Пісня "Надобраніч",
в/ Обряд.

У програму можуть входити індивідуальні точки: танці, співи, гра на інструментах і т.п.

Вогник підпалюють сторожі вогника (може бути тільки один сторож, або більше сторожів) - новаци, котрі чимось відзначилися і заслужили собі на цю почесність. Вони є назначені братчиком (гніздовим, комендантом табору). Вони дбають про те, щоби вогник усе горів під час програми. Треба пояснити всім новакам, що тільки сторожі мають право докидати дров. Не добре є, щоби кожний новак докладав дров до вогника, бо всі зачнуть бігати і буде за багато руху.

Рухливих ігор краще не переводити при вогнику. На це краще підходять сходи́ни роя.

При новацьких вогниках не дозволяємо на скечі. Скечі - це річ юнацька, не підходяща новацькій психіці й часто новакам незрозуміла. Вона може подобатись братчикам, але новаки не можуть на стільки включитися в їх виконання, щоб добути бажаний ефект. Окрім того новаки не вміють відігравати скечів. Переважно вони говорять за тихо й усі решта не чують їх. Це тільки вносить замішання між новаками. Лишімо скечі для юнаків. Багато краще виходять самодіяльні гри чи інсценізації з новаками.

Програма не повинна бути коротша, як 45 хвилин і не довша, як годину і чверть. При довшій програмі новаки перестануть уважати і будуть нудитись. Програму переводить братчик, гніздовий, чи бунчужний табору.

Братчики повинні уважати на новаків. Не повинні давати своїх точок, бо це не є юнацька ватра. Братчики можуть помагати новакам, як: співати з ними, акомпанювати на інструментах до танців і т.п.

Новаки мусять бути зайняті під час цілої програми при вогнику; не можна дозволяти, щоб новаки чекали на слідуючу точку і нічого не робили. Вони зачнуть кидати різні речі до вогню і буде балаган. Вільний час між точками треба заповнити піснями, ракетами, кличами і т.п. Найбільш успішний вогник, це той, при котрім новаки співають багато пісень.

Всі точки вогника повинні вплітатися в одну, гарну, гармонійну цілість. Щоб це уможливити, мусимо в першій мірі підібрати тему. Всі точки: розповідь, пісні, гри, вправи і т.п. будуть достосовані до теми і будуть собою творити одну цілість. Тому, коли темою вогника є українська вишивка, не будемо включувати точок з таборового життя, чи життя звірів у природі. Не будемо співати пісні про іжака, що хоче стати новаком, бо іжак і українська вишивка не мають нічого спільного. Одначе зможемо включити до програми вірш про вишивку, народний танець, чи пісню про Україну.

Не лише точки вогника повинні гармонізувати зі собою. Дуже важним чинником успіху кожного вогника - це обряд відкриття і закриття. Цей обряд також мусить бути тісно зв'язаний з темою. Новацький вогник, від хвилини запалення до пластового "Надобраніч" мусить творити одне гармонійне колесо, в яким одна точка дає початок другій, друга третій і так одна по одній зливаються в одну гарну цілість.

Під час вогника не слід є оплескувати точки, а радше треба привчати дітей нагороджувати малих артистів різними новацькими окликами, як на пр.: "Гарно, гарно, дуже гарно!", "дуже, дуже, дуже цікаво!", "чу-чу-чу-чудово!", "пре-е-е-красно!", "смішно, смішно, ох, як смішно!", "зна-а-а-а-менито!", "с-с-с-мішно!" (три рази) і т.п.

Поміж точками, замість нудних перерв, або нетерпеливого очікування дальших виступів, добре завести між роями різні перекликування, запити і відповіді, започаткувати влучні завваги що до вогника та різні вигуки. На примір: після пісні "Край лісу на полянці" братчик запитує: "Як шумить ліс?"

Діти: "Ш-ш-ш".

Братчик: "Не чую!"

Діти (голосніше): "Ш-ш-ш-ш-ш!"

Братчик: "Як звучить струмок?"

Діти: "Плюсь, плюсь".

Братчик: "Як цвітуть сунічки?"

Діти (отворюють тісно стулені руки): "О-о-о-ось так!"

Можна подавати різні запити іншим роям: "Левики, який у вас ройовий клич?" Левики: "Це наша новацька тайна" і т.п. Завваги що до вогника можуть бути різні: "Наш вогник уже догоряє, ох, як шкода!", "Вогник дуже голодний, ану, докиньте дров!", "Сторожі вогника, не дримайте!", "Гори, гори вогнику!" і т.п.

Діти дуже люблять багато вигукувати, наслідувати голоси природи, голосно сміятися і загалом робити багато шуму і гуку. Вогник повинен бути місцем, де діти зможуть гуртом (зорганізовано) покричати і посміятися. Не відмовте їм тої приємності, а радше дайте їм нагоду до цього. Братчик, одначе, мусить мати сильну контролю над дітьми. Новаки повинні викрикувати тільки у призначений для цього час, а коли братчик піднесе до гори руку, новаки повинні втихнути.

Перед закриттям вогника складають подяку за добрі вчинки. Це є один з найкращих новацьких обрядів і ми конче мусимо про нього пам'ятати. Переводимо його в цей спосіб: пояснюємо новакам, що за кожний добрий учинок, який нам хтонебудь зробить, завжди треба подякувати. Тепер кожний новак, якому хтось зробив добрий учинок (але по одному, не всі нараз!), встане з місця, і висловить свою подяку. Примір: "Готуйсь! Дякую новакові Левкові Швець за це, що поміг мені нести наплечник! Готуйсь!" Новак Левко Швець, якому зложено подяку, підноситься з місця і каже: "Готуйсь!"

Вогник повинен залишитися в пам'яті дитини на довгий час. У зимі, коли на дворі не можна запалити вогника, постараємось влаштувати, час до часу, штучний вогник у домівці. Такий вогник переводять так само, як би він відбувався надворі. Коли погода дозволяє, можна робити вогники на поляні, чи в публичнім парку, де можна палити вогонь.

Новацькі вогники не повинні відбуватися пізно в вечорі, бо новаки будуть дуже потомлені. Найкраще переводити їх, як тільки заходить сонце. Ніколи не робити вогників на вільнім воздуху по дощі, бо новаки можуть поперестуджуватися. Не треба брати новаків на юнацькі втари, бо їх програма не буде цікавити і може бути за довга.

Вогники повинні будувати новаки з братчиком. При тій нагоді братчик може новаків повчити, як будувати вогник, де можна його будувати і як його обезпечити.

Новацький вогник, це не є юнацька ватра. Вогник не повинен бути вищий, як дві стопи (60 см.)

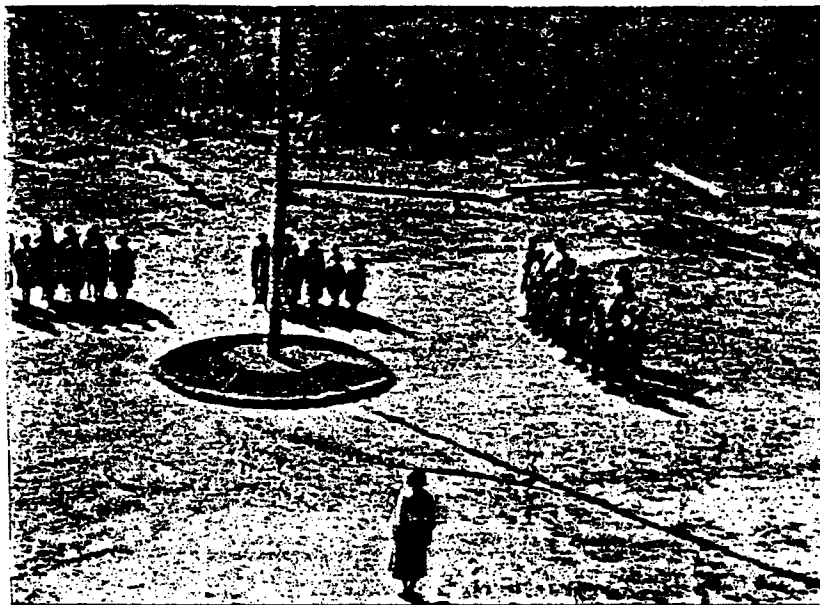
Ніколи не можна дозволити, щоб при новацькому вогнику хтось що небудь смажив (ковбаски і ін.) Це може відбуватися лише при вогні, який розведено для тої цілі (на пр. варення на прогулянці), але ніколи при новацькому вогнику, який має свою програму.

Новаки сидять у крузі коло вогника. Найкраще посадити новаків у такій віддалі, щоб на них не падали іскри. Треба зазначити новакам точно, де вони мають сидіти і не дозволити посуватися до вогню. Такі пересування вносять замішання між новаками і є дуже небезпечні.

Братчики мусять сидіти коло своїх роїв і пильнувати новаків. Всі братчики не повинні сидіти разом.

Вогники, які не є приготовані наперед для глядачів, не повинні відбуватися в присутності старших. Не добре є робити кожний вогник у присутності старших.

На гашення вогника може бути призначений один рій з братчиком, а при цій нагоді братчик може також навчити новаків, як гасити вогонь і як пізнати, чи вогонь цілком загашений.-

Ранній звіт на Остодорі

ЩО РОЗКАЖЕМО

НОВАЦТВУ?

Сірий Орел Надя.

ПРИКЛАД

Роман - українець, але він нікому про це не говорить. Часто його питають товариші, що за ім'я він має, але він відповідає, що не знає. Він заздрисний тим хлопцям, що називаються Івасі чи Миколи, бо їх ніхто ніколи не питає, що за ім'я вони мають.

Одного дня, в місяці вересні учитель привів до класу нового хлопчика. Хлопчик мав зовсім чорне волосся, але й шкіра його була досить темна - смаглява.

-Подібний до мурина, - подумав Роман, -але чому його волосся не є кучеряве, як у всіх муринів?- Тут Роман пригадав собі, що в літі можна дуже опалитися на сонці, то напевно цей хлопчик є еспанець або італієць і так добре опалився за літо.

Учитель сказав класі, що мають нового товариша, але цей товариш розкаже сам про себе, хто він та звідкіля приїхав. Хлопчик став на середині класу коло вчителя та сказав несміло своє ім'я. Воно було чуже та незнане дітям. Він був індієць. Роман дивувався, чому цей хлопчик не змінив свого імени, та ж ім'я важко буде його кликати. Хлопчик розказував, що він народився вже тут, але його батьки приїхали сюди з острова Гаїті.

-Як це так, - подумав Роман, -та ж у Гаїті індієць нема, вони живуть в Індії.

Хлопчик говорив, що його дід дістав від свого батька корабель повний усякого добра і міг їхати, куди хотів, щоб усе це продати. Дід бував і в Африці і в Європі, відтак приплив аж до Америки. Він причалював до різних портів, але найкращий торг був на острові Гаїті. Тоді він рішив там на стало осісти. Він найняв капітана для свого корабля і далі торгував. За кілька років поїхав додому, відвідати батька. Тепер він був уже багатим та знаним купцем. Там він оженився з індією, взяв ще свого молодшого брата і поїхав до Гаїті. Минулого року хлопчик їздив з батьками відвідати свого діда. Він уміє говорити по-індійськи та по-еспанськи. Учителеві це дуже подобалося. Він похвалив хлопчика за знання мов. Тоді хлопчик сказав, що він буде вчитися ще більше мов.

Ціла класу слухала мовчки. Діти не розуміли, як можна говорити кількома мовами. Тоді учитель запитав дітей:

-А хто з вас знає іншу мову?

В клясі було зовсім тихо. Декілька хлопців жаліли, що не слухали батьків і не вчилися мов, чи то італійської, чи то німецької.

Роман сидів тихо. Він думав. Він не знав, чи він має сказати хто він, чи сидіти тихо, як і всі в клясі. Він умів добре говорити по-українськи, бо в хаті батьки все говорили і тому він міг добре вивчити мову. Він боявся одного: як учитель викличе його щоб і він розказав їм, хто він та відкіля його рід. Що тоді? Він нічого не знає.

Учитель запитав удруге. Тоді Роман рішився. Він підніс руку. Всі дивилися на нього. Учитель запитав, яку мову він знає.

-Українську,- відповів Роман.

-Гарно,- сказав учитель, -при нагоді розкажеш нам про себе.

Роман сів задоволено. Тепер він матиме час запитатися батька про все і напевно буде так гарно і цікаво розказувати про Україну, свою батьківщину, як цей індієць.

Індієць вибрав собі місце в клясі сам - коло Романа. Пізніше він сказав Романові, що він уважає мудрими таких людей, які вміють більше як одну мову і тому сів коло Романа. Від того часу Роман усе говорив, що він - українець.

=====

СИМВОЛИ КОЗАКІВ

Слово "клейноди" походить з німецької мови й означає "дорогоцінна річ", а в козаків це означало військові урядові знаки - символи влади. Клейнодами уважалися такі речі: корогви, булава, бунчук, пірнач, літаври, печатка, гармати і т.п. Кожний клейнод мав своє призначення: або належав до цілого війська запорізького, або належав даному старшині.

Усі клейноди, окрім палок до літавр і гармат, переховувалися на Січі в церкві або у військовій скарбниці. Клейноди можна було винести тільки тоді, коли кошовий дав наказ. Звичайно виносили, коли скликали на раду, або вирушали в похід. Палки від літаврів хоронили в курені військового довища. Клейноди свої козаки дуже цинили і дбайливо зберігали, бо ці клейноди символізували не тільки їхню владу, але теж і козацьку волю.

Козаки мали три роди корогв: військову, полкову, сотенну. Військова корогва козаків була гетьманська, або тої держави, на чий службі вони були. Полкові і сотенні корогви були різnorodні що до комбінації кольорів і що до зображень на них. Корогви беріг хорунжий усього війська запорізького, полковий хорунжий або сотенний хорунжий.

НА СІЧІ

Гетьман керує всіма козаками, а отаман провадить тільки частину. Козаки мали одного гетьмана, але могли мати кілька отаманів.

Коли гетьман не хотів більше гетьманувати, він скликав раду й казав козакам, чому він далі не хоче бути гетьманом. Тоді він клав перед ними булаву й бунчук і просив вибрати іншого на гетьмана. Козаки голосували окликами, кого вони хочуть. Вибраний козак виходив на середину кола, а козаки кричали "Слава!" і кидали вгору шапки. Гетьман брав булаву й бунчук у руки. З тієї хвилини він починав провадити всіма козаками. Ось така була Запорозька Січ.

Козаком не було так легко стати. Хто хотів бути козаком, той дістає собі човен, брав зброю, їздив і плыв Дніпром на Січ.

Коли його вписали в козаки, тоді він ставав новиком, або джуром. Три роки вчили його, як чистити зброю, стріляти з рушниці та з лука, воявати шаблею, доглядати козацькі коні, слухати старших і допомагати у всіх справах. Його також учили бути чесним і сильним, обороняти віру та Україну. Після трьох років джура ставав добрим козаком, лицарем.

Запорожці не всі жили на Січі у спокійний час. Ті козаки, що мали родини або господарства, поверталися додому на зиму. Решта доглядала Січі. Вони обороняли її від ворогів. Козаки часто ходили в походи, щоб визволяти своїх братів із неволі.

Татари й турки брали їх у неволю. Коли татари й турки підходили під село, вони забирали все, що могли,—коні, корови, мішки з борошном та іншу поживу. Хто боронився, того вбивали. Татари брали багато людей на аркани, довгі шнури, і вели за собою. Зловлені люди, між ними жінки й діти, йшли пішки довгу дорогу. Гаряче сонце палило їм голови. Усі дуже хотіли пити. Ішли вони босі, часто билися об каміння. Тоді ноги страшно боліли. Далеко було чути, як вони плакали і просили, щоб татари їх відпустили. Але татари не слухали і вели їх до Криму. Там купці з далеких країв купували зловлених українських селян. І так багато українців ставали слугами тих людей, що їх купили. Турки не вважали слуг за людей.

Не всі козаки жили на Січі. Коли треба було йти в похід проти ворога, козаки зі всіх сторін сходилися на Січ. Там гетьман їх ділив на частини. Окремо стояли ті, що їхали верхи, окремо ті, що ходили пішки, і окремо ті, що везли гармати.

Уночі козаки спали надворі. Коли ж було холодно, тоді при ватрах.

Рано вранці барабани й сурми давали знак, що починається похід. Попереду їхали музики, з усякими інструментами, із сурмами, бандурами й барабанами.

За музиками їхали козаки на гарних конях. Через плече кожний козак мав рушницю або лук, на спині сагайдак зі стрілами, а при боці шаблю.

За ними йшли інші козаки пішки, кожен із шаблею при боці та з рушницею на плечі. Ішли рівними рядами, частина за частиною. Кожна частина мала свій прапор і свого провідника. Попереду їхав гетьман. Здалека було видно гетьманський бунчук. Позаду коні тягнули гармати, а за гарматами були вози з їжею та з потрібними речами. На самому кінці були козаки на конях. Вони дивилися, щоб не сталася якась ворожа пригода.

Коли під час нападу було багато більше ворогів ніж козаків, тоді гетьман наказував поставити вози в коло і бути всередині. Так робили ніби стіну з возів.

Навіть тоді, коли вороги мали більшу силу, козаки могли з-за возів безпечно стріляти й не пускати їх до себе. Потім виїжджали козаки на конях і билися шаблями з ворогом --- аж поки його не побили.

Запорожці ходили в походи на турків також водом, через Дніпро й Чорне море. Це було дуже небезпечно. Ті козаки, що хотіли йти в похід, просили гетьмана, щоб їх відпустив. Вони вибрали собі отамана, який вів їх у похід.

Зразу ж починали працювати --- робити чайки. Це були дерев'яні човни, довгі на двадцять метрів, широкі на чотири метри. Посередині стояв високий стовп на вітрило. Вітер віяв у вітрило і так сунув чайку.

Інші козаки витягали чайки з води на берег... Чайки нормально були сховані в очереті недалеко фортеці. Козаки витягали чайки з води й покривали гарячою смолою, щоб не проходила вода між дошками всередину чайки. По боках ще додавали в'язанки очерету, щоб чайка не тонула на морі, коли будуть сильні вітри. До кожної чайки брали чотири або шість гармат, багато куль і пороху, а також їжу. У кожную чайку могли сісти від п'ятдесяти до сімдесяти козаків.

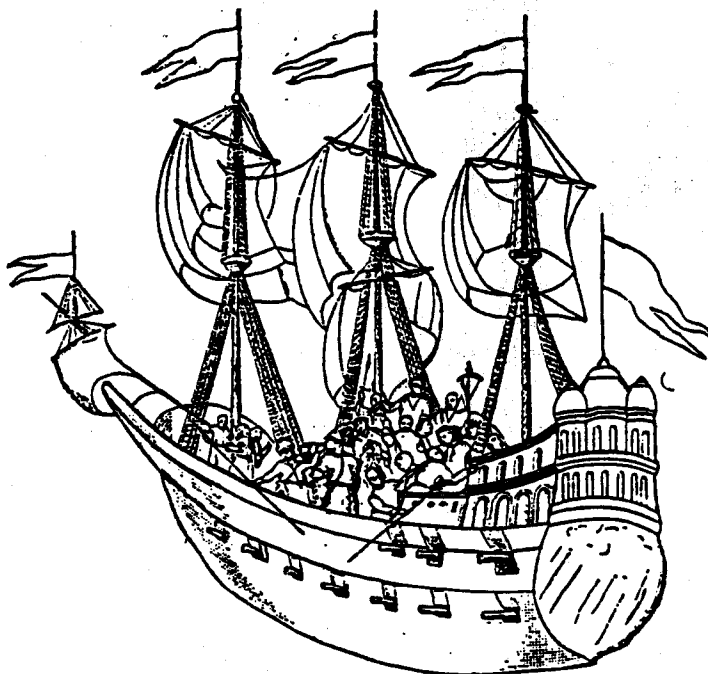
Козаки мали ще такі чайки, що могли під водом пливти. Вони будували чайки, що мали два дна. Друге дно можна було відкрити й закрити. Зверху чайку також закривали шкірами. Замість стовпа на вітрило була труба, якою заходило повітря у закриту чайку. Такі човни могли пливти під водом. Коли козаки насипали піску під перше дно, тоді човен ховався під воду; тільки трубу було видно над водом. А коли відкривали друге дно й пісок висипався у море, тоді човен ставав легкий і випливав на верх води.

Коли все було вже готове, отаман кликав козаків до січової церкви, де всі молилися Богові. Потім сідали вони в чайки і пливли Дніпром до Чорного моря.

Одного разу козаки припливли до фортеці турків, що тримали багато людей, яких вони зловили в Україні. Усі в місті ще спали, тільки вартові стояли, щоб не було якоїсь небезпеки.

Вартові побачили труби підводних човнів, але не знали, що це було. Раптом човни почали підніматися, і вони побачили козаків на верху води. Вартові хотіли кричати, щоб дати знати всім у фортеці про небезпеку, але козаки були вже близько. Не було часу. Козаки відчинили ворота, звели міст і, як ті мурашки, покрили дорогу до міста.

Кілька годин турки билися з козаками. Нарешті козаки побили турків, випустили невільників, набрали собі дорогих речей, посідали в чайки і, співаючи, попливли на північ --- в Україну.

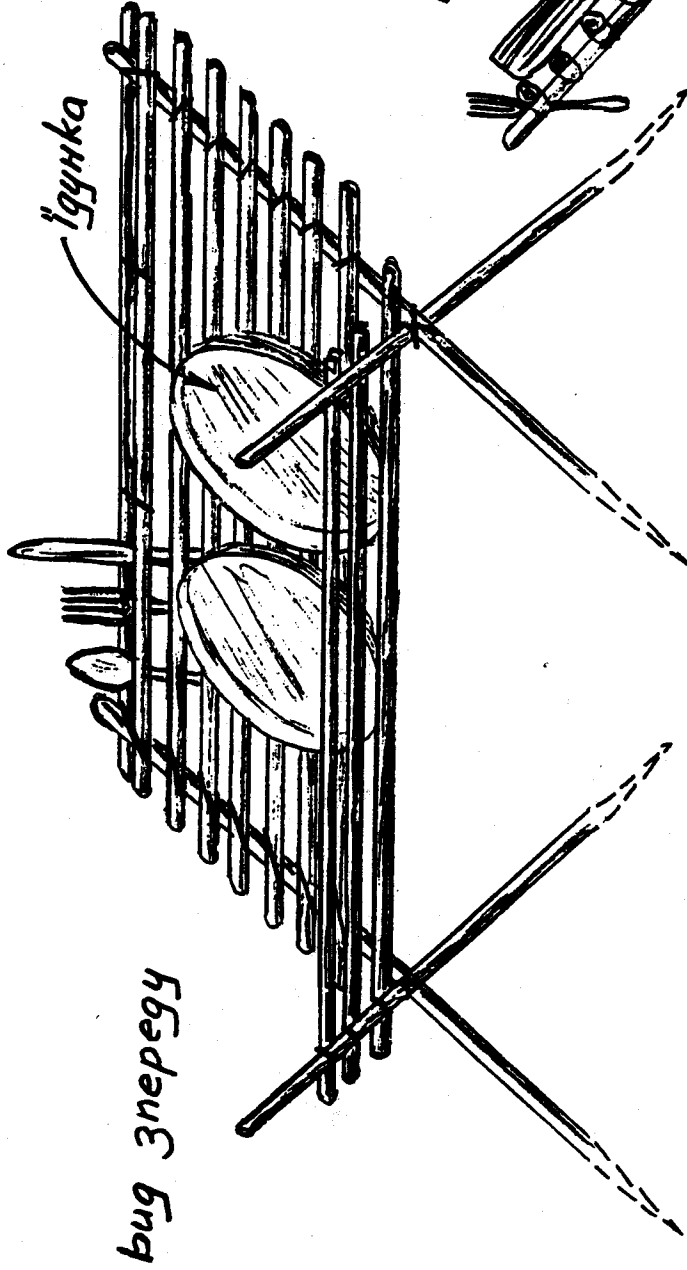

Запорізький байдак-галера.

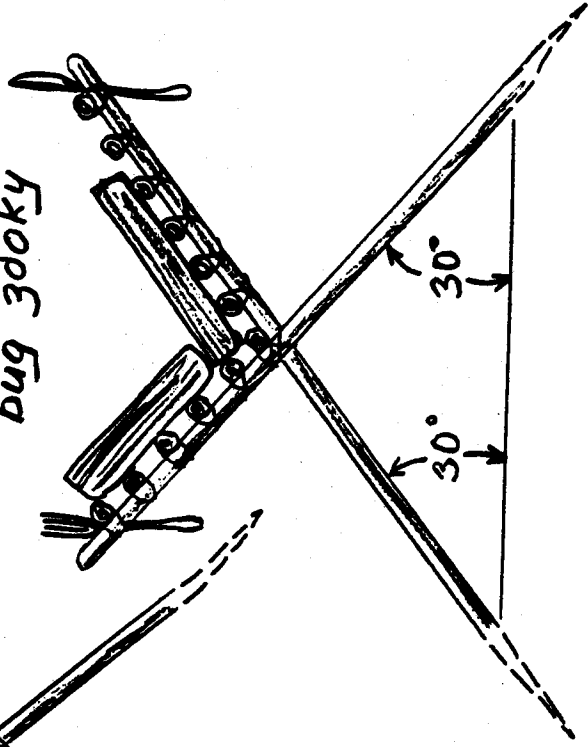
МАЙСТРУЄМО

Столик для їдучок із прутиків

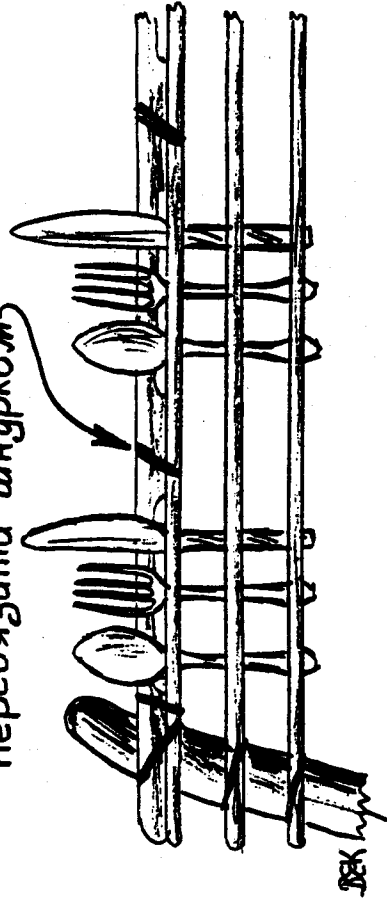

вид зверху

вид збоку

перев'язати шнурком

як завішувати ложку, виделка й ніж

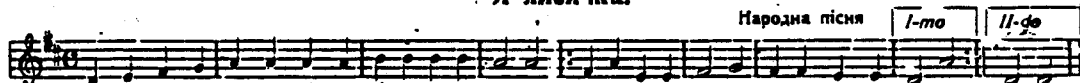
подав
Сірий Орел Денис

ДІТИ СПІВАЮТЬ

Я лисичка.

Народна пісня

Я ли-сичка, я се-стричка не си-дю без ді-ла: я гу-сятка па-сла, по-лю-вать хо-ди-ла. ди-ла.

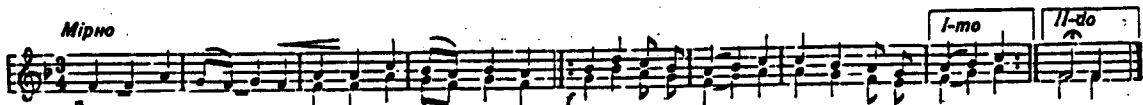
2. А тепер — у неділю треба одпочити,
свою хатку гарнесенько треба прикрасити 2.

3. А щоб краща (2) була моя хата,
піти треба у гайочок, квіточок нарвати. 2.

У степу.

М. Г.

Мірно

У сте-пу пу--сто-му цвіт ро-жа за--цви-ла та і сво-ім цві-том весь степ у-кра-си--ла, си-ла.

2. У росі купалась, в сонечко втиралась,
мазм віддыхала, бурі, туч не знала.

3. О дощик дрібненький Господа молила,
знать тому гарненько цвіт рожа зацвила.

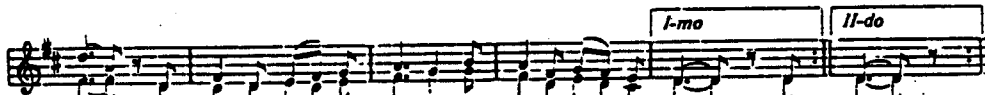
Соняшник.

М. Г.

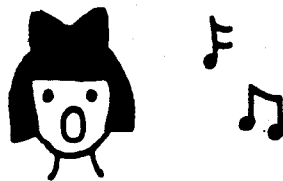
Ходю

До сон-ця я під-хо-жий і сон-це я люб-лю За-ю стрункий ви-со-кий в зе-ле-них ша-тах
сон-цем по вер-та-ю я го-ло-ву сво-ю Сто--

я і зо-ло-том у-бра-на го-лі-вонька мо--я. Сто-я.

Обжинкова.

Поважно Народна пісня

Ой лі-та-є со-ко-донь-ко по по-лю, та збі-ра-є че-ля-донь-ку до до-му.
 2. Іди, іди челядонько до дому, 3. Вигуляла все літечко, ще й жнива,
 вигуляла все літечко по полю. заболіла головонька, ще й спина.

Нема гірш нікому.

Звільна Народна пісня

Та не-ма гірш ні-ко-му як тій си-ро-ти - - ні ні, хто не-при-гор -- не при ли-хий го-ди-ні.
 Та на-ле-ті-ли гу-си з да-ле-ко-го кра - - ю, за-му-ти-ли во - ду в ти-хо-му Ду-на-ю.
 Не - ма гірш ні-ко-му

Гей орле, орле.

Гей ор-ле ор-ле си - - вий со-ко-ле! Народна пісня

Гей ор-ле, ор-ле со-ко-ле! Гей чи бу-вав ти в мой сто-ро-ні?

2. Ой був я, хлопче, в твоїй стороні,
за тобою плачуть там сестриці дві.
3. Плаче старенька матінка твоя,
за тобою в неї туга і сльоза.

Ой, із за гори та буйний вітер віє.

Спокійно *cresc.* Народна пісня

Ой, із-за го-ри та буй-ний ві-тер ві-є, Ой, там у-ді-вонь-ка та пше-ни-чень-ку сі-є.

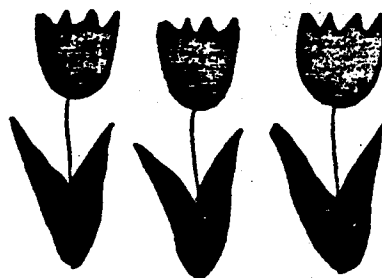
2. А посіявши, стала вона волочити,
А заволочивши, стала в Бога просити. 2
3. „Ой уроди, Боже, та пшениченьку кру,
На вдовиних діток, та на вдовину славу“. (2)
4. Ой, ще ж удівонька та до дому не дійшла,
А вже кажуть люде, що пшениченька дійшла. 2)
5. Ой, ще ж удівонька та на лавці не сіла,
А вже кажуть люде, що пшениця поквіла. 2)
6. „Діти ж мої, діти, та горе ж мені з вами,
Ой що немає та старшого над вами“. 2
7. „Мати ж наша, мати, та не журися нами,
Ми повиростаєм, та й розійдемося сами. 2.
8. Ой, буде нас, мати, по горах, по долинах,
Ой, буде нас, рідна, по чужих країнах. (2)
9. Будеш же ти, мати, як зозуля кувати,
А нікому буде тобі пити підати“. (2)

Ой, на горі василечки сходять.

Soll *Помірно. Tutti* Народна пісня

Ой, на го-рі ва-си-лечки ски-дять. Під го-ро-ю бар-ві-нок по-слав-ся.

2. Під горою барвінок послався,
Молод козак в степу розгулявся.
Сіванне для дітей
3. Молод козак в степу розгулявся,
А його кінь стоїть, засточився.

Помірно **Через балку летить галка.** Народна пісня

Через балку ле-тить галка, лі-та - ю-чи кря - че; мо - ло - да-я дів - чи нонька ходить га - см, плаче.
 2. Не пускає мене мати рано до криниці,
 Ні у поле жито жати, ні на вечорниці (2)
 3. Ой, учора із вечора, як мати заснула,
 Пішла дочка в сад гуляти — мов зроду не була. (2)
 4. Слухаючи соловейка, задивилась в воду,
 Яку мати красу дала та пишну юроду, (2)
 5. Було тобі, моя мати, цих брів не давати, —
 Було тобі, моя мати, щастя-долги дати. (2)

Холою **Стоїть явір.** Народна пісня

Стоїть я - вір над во-до-ю, в во-ду по - хи-лів - ся, на ко-за-ка пригодо-нька, козак за-жу-рив - ся. рив-ся.
 Не хи-ли-ся я-вороньку, ти ще зе - ле-нь-кий, не жу-ри-ся ко-заченьку, ти ще мо-ло-день - кий. денький.

Не скоро **38.**

Сто - їть я - вір над во - до - ю, в во - ду по - хи - лив - ся. Та на ко - за - ка та при - го - донь - ка,
 ко - зак за - жу - рив - ся.

3. Нерад явір хилитися,
 вода корінь ніс,
 нерад козак журитися,
 та серденько ніс.

4. Ой поїхав на чужину
 козак молоденький,
 оріхове сіделчко
 і кінь вороненький.

5. Ой поїхав на чужину,
 та там і загинув,
 свою рідну Україну
 на віки покинув.

6. Казав собі висипати
 високу могилу,
 казав собі посадити
 в головах калину.

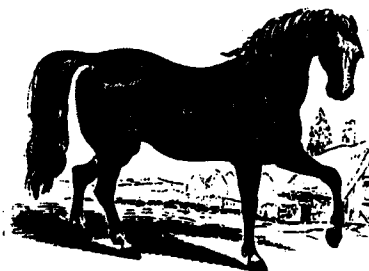
7. Будуть пташки прилітати,
 цвіт калину їсти,
 будуть мені приносити
 з України вісти.

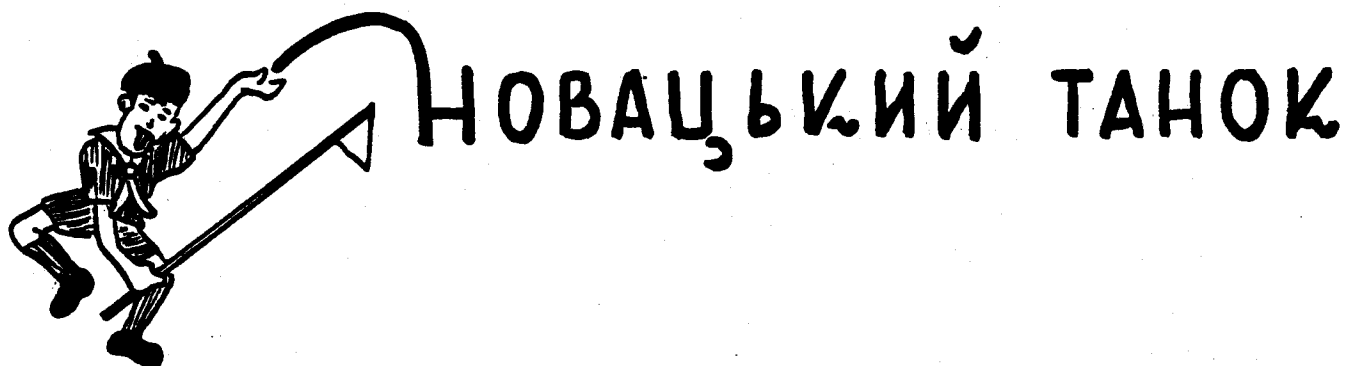
Холою **Нумож браття до зброї!** Народна пісня

Нумож брат-тя до зброї на герць по - гу - ля - ти: сла-ви до - - бу - ва-ти. Ой, чи впав, чи про-пав,
 дві-чи не змі-ра-ти. Гей, ну - мож до збро-ї! збро-ї!

2. Вдаримо з гаківниць,
 гукнемо з гармати:
 слави добувати.....

3. Нам поможе святій Юр і святая мати
 слави добувати.....

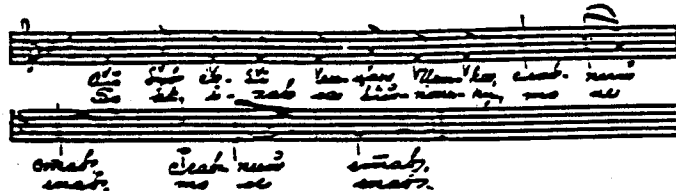

Лицар Цяпка.

Ходою

Зі збірки Суховерської

1. Ой був собі лицар Цяпка,
Славний став, славний став,
Бо як їхав на війноньку,
То не спав, то не спав.
2. Гей, наш славний лицар Цяпка,
З коня впав, з коня впав,
Бо як їхав на війноньку
Дуже гнав, дуже гнав.
3. Спотикнувся кінь вороний
Тай упав, тай упав,
Свою шаблю, лицар Цяпка
Поломав, поломав.
4. Заболіла лицар Цяпку
Голова, голова,
Заболіла права ручка
Ще й нога, ще й нога.
5. Ой бив коня лицар Цяпка,
Побивав, побивав,
Бо як їде на війноньку,
Щоб не гнав, щоб не гнав.

із матеріалів ГПБ "Ластівка"
виготовила ст.пл. Віра Шембель
видано січень, 1984.

ПРИМІТКА: Варто цю пісню відновити серед новацтва!
Вона дуже надається до інсценізації.

Тривий Хиток

ТЕРЕНОВА ГРА НА СЛУХ

У лісі заховують скарб, а довкруги нього сторожа, яка складається з лісових звірів, великих і малих. Ближче до скарбу - заховані більші звірі, трохи далше - середні, ще далше - малі, а найдалше - пташки, але всі вони на означеній віддалі, щоб учасникам легше було зорієнтуватися.

Учасникам не подають напряму. Вони розходяться в будь якому напрямі, але йдуть так обережно, щоб могли почути навіть найменший шелест звіря, чи квиління пташки. Коли хтось почує спів пташки, орієнтується, що це лише перша сторожа та старається виминути її, бо якщо підступить на п'ять-десять кроків від неї, вона має право завдати якесь питання. Якщо відповідь - йде далше, а якщо ні - жде означений час. Коли почує голос звіря, може зорієнтуватися, як далеко до скарбу, але мусить уважати, щоб не підійти за близько до звіря, бо муситиме відповідати на питання, а може й чекати... Якщо почує голос якогось великого звіря, знатиме, що це остання охорона скарбу і тоді обережно проходить та відшукує скарб. Виграє той, хто добре орієнтуватиметься після звуків за напрямком та буде таким обережним, що не спинить його ні один звір, а вкінці той, хто найскорше віднайде захований у лісі скарб.

У ЗАВОРОЖЕНОМУ ЦАРСТВІ

(теренова гра для новачок).

Цікаві новачки, які багато читають про пригоди, вибираються в ліс шукати й собі пригод. Коли зайшли доволі далеко, помітили на дереві великий напис: "Хто відважиться вступити до мого царства, зустріне багато перешкод, а як тільки не пошанує тиші в ньому, або промовить слово, стане замороженим... Лісовий цар".

Відважні новачки рішають пройти всі перешкоди, але як же можна весь час мовчати? Як тільки входять до царства, зустрічають зразу різні перешкоди: 1/ пройти через вузьку кладку; 2/ перескочити рів; 3/ просунутись, не доторкнувшись, попри два сусідні дерева, перескочити шнур, перейти через зломане дерево і т.п., а біля кожної такої перешкоди стоїть один лісовий звір, тільки є неначе заморожений, бо тільки тоді, коли якась новачка промовить слово, викликує: "будь заморожена!" і дана новачка стає замороженою, тобто не йде далше, а стоїть там до кінця гри.

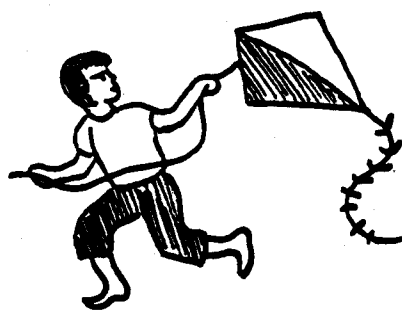
Після перешкод натрапляють на заворожену поляну, де є багато різних звірів, та прислухуючись до їхніх голосів, проповзують попри них так, щоб їх звірі не помітили. Якщо натраплять прямо на звіря - має право заворожити їх. Ідучи далі, бачать знову напис на дереві: "Тут зберігається скарбниця мого царства, якої пильнують лісові мавки."

Лісовий цар".

Криївка, в якій є ця скарбниця - обгороджена шнуром, а далі досить густо сидять чи стоять лісові мавки та, хоча це є в день, нічого не бачать (очі мають зав'язані). Мавки можуть ловити лише тоді, коли почують біля себе шелест та досягнуть новачок руками. Пройшовши крізь цю останню сторожу - можуть новачки вже спокійно шукати царської скарбниці. Виграє та, що найскорше віднаде її.

ст. пл. Аня Шкільник.

САМОДІЯЛЬНА ГРА

Сірий Орел Іван Франів.

ЗАБЛУКАНИЙ СОЛОВЕЙКО

ДИКТОР: У зеленому гаю жило багато птахів. Були там різного роду птахи: великі і маленькі; деяких було багато, а деяких менше. Кожний рід птахів тримався разом - вони розмовляли між собою своєю рідною мовою і співали свої пісні. Тому було так чудово слухати в гаю різнородного пташиного співу.

Жили там також родини соловейків. Вони будували гніздечка і там виводилися маленькі соловейки. Вони вчилися від своїх батьків мови і співу. Коли навчилися добре літати, то часом відлітали далше від своєї родини, але завжди верталися до своїх.

Один маленький соловейко завжди літав до шпаків, яких там було дуже багато. Він перебував між шпаками цілі дні і дуже скоро навчився їхньої мови. Між шпаками знайшов багато приятелів і між ними йому подобалося жити, так що він почав забувати свою мову і думав, що він також шпак. До соловейків він більше не вертався.

Одного разу сів соловейко на галузочці між листочками. Недалеко від нього сиділи його приятелі шпаки. Вони мабуть не бачили, що соловейко сидить близько них, бо почали про нього розмову.

I-ИЙ ШПАК: Гарний пташок соловейко,
Що пристав до нас він так,
Та не мудрий він, бідненький,
Бо гадає, що він шпак.

II-ИЙ ШПАК: Він шпаком не може бути,
Бо не рідний він є нам.
Не йому дружбу здобути,
Ні рівнятися шпакам,

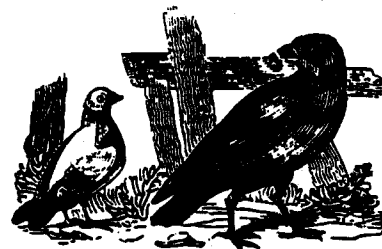
III-ИЙ ШПАК: Він є зрадник свого роду,
І змінитись може враз.
Відцуравсь свого народу,-
Відцурається і нас.

ДИКТОР: Соловейко не міг довше слухати тої розмови і полетів далеко від шпаків та сів на дереві. Йому стало дуже сумно і жалісно коли почув, як про нього говорять шпаки, яких він уважав за найліпших приятелів. Він постановив більше до них не вертатися. Те не знав, куди летіти. До своїх рідних соловейків вертатися соромно, бо забув уже свою рідну мову і пісню. Може вони мене більше не схочуть і будуть насміхатися? Треба мені в когось порадитися. Якраз у той час надлетіли ворони і соловейко подумав, що може вони дадуть добру раду.

СОЛОВЕЙКО: Добрий день пані ворони,
 Чорнявенькі, гарні жони!
 Я є з роду соловейко,
 До шпаків пристав давненько.
 Соловейків забув мову,-
 Рідну пісеньку чудову.
 Як до рідних повертатись?
 Чи не будуть насміхатись?

I-ША ВОРОНА: Ви всі шпаки й соловейки-
 Голосочки в вас тоненькі.
 Ми ворони все те знаєм
 І найкраще заспіваєм:
 Кра-кра-кра! Кра-кра-кра!

СОЛОВЕЙКО: Ха-ха-ха! Ха-ха-ха!
 Що за пісня чарівна!
 Ви, ворони - старі баби;
 Краще співають вмють жаби!

II-ГА ВОРОНА: Перевертню, ти не гідний!
 Забув, хто тобі є рідний?
 Нашу пісню висміваєш,
 А свої ти не знаєш?
 Кра-кра-кра! Кра-кра-кра!

(Ворони крякають і кидаються на соловейка. Соловейко паде на землю. Ворони відлітають).

ДИКТОР: Упав соловейко непритомний на землю і там лежав до другого дня. Аж ранком розбудив його голос зозулі.

ЗОЗУЛЯ: Ку-ку! Ку-ку! Ку-ку!

СОЛОВЕЙКО: Ой зозуле, зозуленько,
 Дякую тобі щиренько,
 Що мене ти розбудила,-
 Що день настав, сповістила.
 Я є з роду соловейко.
 До шпаків пристав давненько.
 Соловейків забув мову,-
 Рідну пісеньку чудову.
 Як до рідних повертатись?
 Чи не будуть насміхатись?

ЗОЗУЛЯ: Соловейку, блудний сину!
 Ти покайся за провину,
 Що забув ти рідну мову.
 Ти навчися співать знову
 Я несу свої яєчка
 У чужих пташок гніздечка.
 З них зозульки виростають,
 А пташки їх доглядають.
 Коли можуть вже літати,
 Починають і співати
 Рідну пісню і науку:
 Ку-ку ку-ку! Ку-ку ку-ку!

(Зозуля відлітає).

ДИКТОР: Соловейко ще не знав, що йому робити. Питав поради у ворон, а вони своєю піснею вихвалялися і мало що його не вбили. Зозуля сказала, щоб навчитися рідної пісні, але вона не сказала, з якими птахами жити. Пригадав він собі, що в дуплі великого дерева живе мудра сова і полетів до неї за порадою.

СОЛОВЕЙКО: Ваша величносте, достойна сово,
 Велика і розумна голово,-
 Порадьте мені, що маю робити?
 З якими птахами повинен я жити?
 Я є з роду соловейко.
 До шпаків пристав давненько.
 Соловейків забув мову,-
 Рідну пісеньку чудову.
 Як до рідних повертатись?
 Чи не будуть насміхатись?

СОВА: Насмішок ти не лякайся.
 Скоро до своїх вертайся.
 Вивчай добре рідну мову,
 Співай пісеньку чудову.
 Я ще хочу щось сказати
 І закони прочитати.
 Щоб ти знав, як в гаю жити
 І помилок не робити.
 Розділ другий, стаття п'ята:
 Як пошана є прийнята.
 Шанувати треба того,
 Що шанує весь свій рід,-
 Хто співає рідну пісню,
 Звеселяє нею світ.
 Той, хто рід свій забуває,
 Мови рідної не знає,
 Той сам себе зневажає
 І пошани на зазнає.
 Тож спіши до соловейків!
 Вони ждуть тебе, рідненькі.
 Заспівайте разом знова,
 Щоб раділа вся діброва.

СОЛОВЕЙКО: Дякую вам, пані сово
 За премудре ваше слово.
 Вашу мудрість я шаную.
 Дайте книгу - поцілую!

ДИКТОР: Полетів соловейко до своїх рідних. Другі соловейки як побачили його, дуже зраділи і вітали його рідною піснею.

ПТИЧИЙ ХОР: Гей, гей, підемо до діброви, чудово дивно там!
 Там пташки різні пісні співати будуть нам.
 Чудові різні пісеньки співати будуть пташки нам,-
 Спочинемо душею, забудем лихо там!

ІЗ ПРИРОДНИЧОГО ЗАПИСНИКА

ЛИС

Лис і вовк належать до тої самої родини, одначе домашні собаки є багато ближче споріднені з вовками, ніж ці обидві породи є споріднені з лисами. Найбільше відома порода лисів - це рудий (червоний) лис, який проте може часами мати шерсть іншого кольору: сіро-брунатний з чорною закраскою вище рамен, або чорний з білими кінчиками волосинок шерсті (відомий, як "срібний" лис). Найчастіше бачимо лисів рудих, з чорними ногами.

Хоча лис може нам видаватися великим, він важить усього три до п'ять кг., а одну третину його довжини займає великий, пухнастий хвіст з білим кінчиком. Цей хвіст буває дуже пожаданою нагородою для переможця в спорті "лови на лиса", який є популярний в Англії. Для лиса хвіст має багато важливіше значення, як тільки гарна прикраса. Коли лис спить на відкритому повітрі, звинений у клубок на пеньку чи камені серед снігу при температурі 40 ступнів нижче нуля, накриває свої лапи й ніс хвостом, щоб захоронити їх перед відмороженням.

Лиси їдять майже кожну річ. Їдять багато комах і суниць, одначе головною їхньою поживою є малі ссавці, до величини зайця, а зокрема різного роду миші. Лиси мають дуже загострений слух, що дозволяє їм знаходити миші заховані в високій траві чи під снігом. Тоді лис нагло скаче так, щоб придушити мишу передніми лапами. Окрім живих тварин, лис не гордує падлиною й спільно з іншими тваринами й птахами (як: круки, ворони, сороки) допомагає очищувати довкілля з мертвих тварин. Лис належить теж до цілого ряду менших тварин, яких прохарчування взимку включає багато залишків тварин убитих вовками. Хоча лис полює головно вночі, він звичайно вирушає на лови перед смерком і до сходу сонця може перебігти 8 км.

Лиси не живуть довго, а їх кількість на даному терені різко коливається з незрозумілих причин. Відомо, одначе, що лиси є дуже податливі на сказ. Тому треба бути дуже обережним з лисом який не боїться людей. Це відноситься теж і до всіх диких тварин.

Лисиця з малятами.

Лисенята родяться в норі, яка найчастіше є зроблена в пісковій горбовині. Старі лиси викопують нору, або побільшують уже готову нору що її викопала якась менша тварина. Малят може бути десяток, але переважно буває шість, або й менше. Коли вони мають місяць, починають виходити з нори й скоро перестають живитися маминим молоком, а привчаються до іншої їжі. Самичка спочатку пильнує дітей у норі й біля неї, а самець ходить на лови. Розповідають, що одного разу несподівано перестрашили лиса, який з переляку випустив з рота дев'ять бурундуків. Напевно ніс їх до своєї нори на поживу для своєї родини. Коли приходить осінь, молоді лиси розходяться. Самці часами вандрують до 150 км., але переважно не ходять далше, як половина тої віддалі. Цікавим явищем яке свідчить про здібність пристосуватися до обставин є обсервація, що там де побудовано дороги, якими їздять автомобілі, лиси часто шукають здовж шляхів тварин, що їх переїхало авто.

Подав: Сірий Орел Орест.

ЩЕ ПРО ЛИСИЦЮ

Лисиць можна досить часто побачити на берегах Дністра. Вони живуть в норах високих, порослих лісом або кущами берегів ріки і завдають чимало клопоту місцевим селянам. Якось хотіли ми в Старій Ушиці купити в однієї господині курку, але та відповіла: «Та хіба тут вбережеш якусь птицю від цих клятих лисиць?»

Лисиць можна побачити над рікою особливо часто ранком, коли починає розвиднюватися, або ж надвечір. Вони інколи годинами вичікують на березі в надії на легку здобич. Адже вода завжди прибіє до берега якусь мертву рибицу, звійка, харчові відходи. Тоді лисиця як вправний купальник кидається у воду і витягує на берег свою живу або мертву здобич.

Одного разу теж під час повені ми запрямили посеред води лисицю. Вона повільно пливла у напрямку лісу. Видно було, що лисиця уже добре втомилася. Лисиця взагалі плаває повільно, а ця ледве ногами перебирала. Пухнастий хвостик намок і ще більше утруднював плавання. У лісі лисиця неминуче загинула б, бо він був залитий водою. Ми вирішили їй допомогти. Розвернули свій катер і наблизилися до рудої з надією виймати її і доставити на берег. Але усі намагання виймати пухнастого плавця були марними. Не допоміг і довгий хвіст. Лисиця викручувалася на всі сторони, гарчала, шкірила зуби, вибирала зручний момент, щоб вкусити за руку. Довелося відмопитись від цих ловів. Тоді за допомогою весла змусили її змінити напрям і доплисти до сухого берега. З великим трудом вибралася наша підопічна на сушу, стрясла з себе воду, злобно глянула на нас і знесилена попленталася у високі трави.

Орест Машук

/"Світанок"/

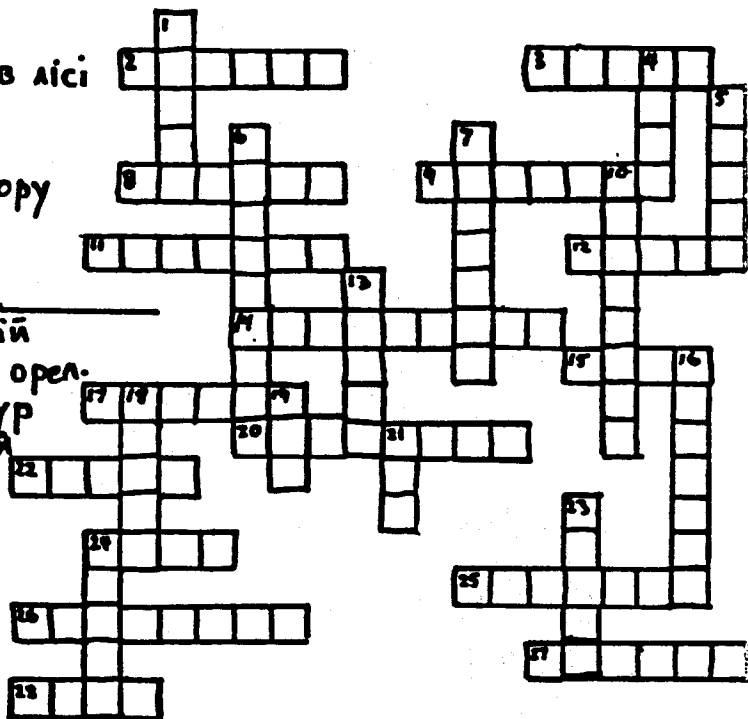

РОЗГАДАЙТЕ?

Поємо

2. місце на купіль
3. _____ до зубів
8. показує нам напрям в лісі
9. розмова з Богом
11. обираємо на ногу
12. це при вході до табору
14. це носимо на плечах
15. вживаємо до миття
17. на таборі вечором є _____
20. тут купуємо однострій
22. коли є _____, пускаємо орел.
24. _____ покриває стовбур
25. цим чешемо волосся
26. це нам в ночі освічує
стежку
27. буває кожного ранку
на таборі
28. рятувничий _____

ТАБОРОВА ХРЕСТИКІВКА

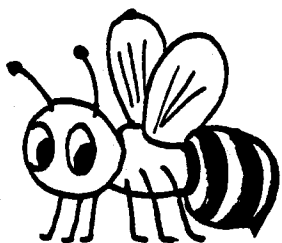
Доземо

1. тут спить юнацтво на таборі
4. декому це не смакує
5. на це чекаємо денно на таборі
6. у _____ записуємо пісні
7. _____ окуляри
10. Бараболя завинена тістом
13. нічна подія на таборі
16. вживаємо до писання
18. місце де живе риба

19. звук ворони
21. темна пора доби
23. твій теперішній дім
24. тут варимо

Відчитайте слова, вставляючи замість рисок відповідні букви:

ли 100 _ _ д а _ _ 100 л і 100 _ _ я 100 _ иця

ПРИКАЗКИ

Громада по нитці - бідному сорочка.

Ж Ж Ж

З яким пристаєш, таким ся стаєш.

Ж Ж Ж

Як не пиріг, то не пирожися.

Ж Ж Ж

І так зле, і так недобре.

Ж Ж Ж

Обіцяв грушки на вербі.

Ж Ж Ж

Хто хоче пса вдарити, все патик знайде.

Ж Ж Ж

Богові свічка й чортові огарок.

Ж Ж Ж

Мовчи, язичку - будеш кашку їсти.

Ж Ж Ж

Серце не навчити.

Ж Ж Ж

Яблуко від яблуні далеко не відкотиться.

Ж Ж Ж

Дарованому коневі в зуби не дивляться.

Ж Ж Ж

Не має олію в голові.

Ж Ж Ж

Хто не ризикує, той не виграє.

І чужому навчайтесь, й свого не цурайтесь

Сірий Орел Іван Франів.

У К Р А І Н С Ь К А   М О В А

В Україні й українській діаспорі 1989 рік є визначений роком української мови. Мабуть, що про важливість української мови в Пласті не треба писати. Також, коли говоримо про "Рік української мови", то стає ясно, що треба в цьому році для піднесення рівня української мови щось більше робити. Тому постає питання: що і як робити?

Знаємо, що це завдання не є легке і що не можна бажану мету досягнути одноразовим чином - одною імпрезою, чи одними практичними заняттями. На це потрібно більше чинників і різних засобів та відповідної методи, пристосованої до даного віку дітей. Тому треба включати в дію вже знані засоби та шукати нових і приступати до реалізації з визначеною відповідною настановою.

Насамперед пригадаймо собі, що найкращим засобом є добрий приклад виховника. Тоді побачимо, що треба починати від себе. То ж усі ми - новацькі виховники і виховниці - стараймося говорити між собою й усіма пластунами лише українською мовою. У нас це мусить стати звичкою, а не лише доривочною практикою, коли новацтво є присутнє. Поширюймо своє знання української мови та стараймося поширювати його між другими, головне в новацтві. Знаємо, що без співпраці батьків наші старання не будуть задовільно успішними, тому шукаймо способу, яким можна дійти до батьків, щоб вони з нами співпрацювали та щоб у їх домах українська мова була розговорною.

Заклик до батьків у справі мови треба робити всіма засобами: писемно, сходами батьків і індивідуальними розмовами. Так як до дітей, так і до батьків насамперед потрібна заохота, вироблення почуття обов'язку й у кінці натиск, що без знання української мови їхні діти не зможуть бути пластунами. Ці дві вимоги: перша - вимога до нас самих, у друга - вимога до батьків є передумовою успіху покращання української мови. В програму новацьких занять можна включати навіть читання, але в ігровій формі і не надмірно. Треба більше таких розповідей, що вводять новацтво до такої настанови що збуджує почуття потреби говорити рідною мовою, мовні ігри, скоромовки, пісні, вірші і ін.

Корисним є вивчати вірші, бо діти запам'ятовують краще нові слова, але вони будуть вивчати їх з охотою лише тоді, коли знатимуть, що мають виступити з ними на інсценізаціях чи вогниках. Тому треба влаштовувати новацькі імпрези і давати дітям нагоду виступати перед більшим гуртом.

У цьому числі В. О. Р., на стор. 29, поміщуємо сценку під назвою "Заблуканий соловейко", яку можна перевести на новацькому вогнику, або на сцені. Ця сценка ще не була випробувана практично і можна її перевести так, як до ваших обставин підходить. Може допоможе вам цих кілька порад.

1. Дати віршики-ролі новакам або новачкам наперед до вивчення так, щоб вони мали досить часу на вивчення. Порозумітися з мамами, щоб допомогли дітям вивчити задані ролі.

2. Приготовити строї, які можуть бути зроблені з паперу: шапочки з дзьобиками. Якщо можна, зробити цілі строї - щось у роді накидки з кольором подібним до даного птаха. Це витворить кращий ефект.

3. Ворон може бути більше. Ті, що не будуть мати роль, можуть тільки крикати.

4. Зозуля може навчитися лиш одну стрічку, якщо тяжко все.

5. Зробити кілька проб.

6. Місце, де буде захована сова, можна зробити у формі грубого дерева в такий спосіб: зробити з двох гнучких прутів два обручі й обгорнути їх двома коцями. У тому дереві всередині можуть бути заховані два братчики, так щоб їх не було видно. Між ними буде сова. Тоді, як соловейко застукає, братчики піднесуть сову вище себе, так щоб було видно її горішню частину. Можна мати в середині стільчик, на який сова може стати. Також можна зробити дерево з паперу з дуплом-дірою з якої сова може показатися з книгою. Сова може своєю роллю з книги читати.

7. Диктор повинен бути братчик, або сестричка що може гарно і виразно читати.

НОВАЦЬКИЙ ЗМАГ

ДОВКОЛА СВІТУ ЗА 80 ХВИЛИН

(Переведене в таборі УПН "Перед Нами Сміється Земля" на Вовчий Тропі)

1. ПРОВІД: Братчики/сестрички при пунктах подають у цікавий спосіб потрібні нижчезгадані інформації. Гніздові пильнують трасу поміж пунктами. Бунчужні провадять змагом, пильнують додержання часу. Один виховник опікується кінцевим пунктом.
2. УЧАСТЬ: Рої новачок і новаків у гнізді або таборі.
3. ЦІЛЬ: Обзнайомити новачат з різними країнами світу, їхніми столицями, природними продуктами та індустрією.
4. ПІДГОТОВА: Кожна дитина вбрана в довгих штанах, сорочці, тенісівках, та має шапку на голові.
5. ВИРЯД (для кожного рою): наплечник, кредки/фарбові пера, картонки на поштівки, карта траси.
6. ВИРЯД ПРОВОДУ: Коц, строї/ноші країни за яку даний виховник відповідає; гніздові - додаткові карти; бунчужні - свистки, годинники; кінцевий виховник - годинник.

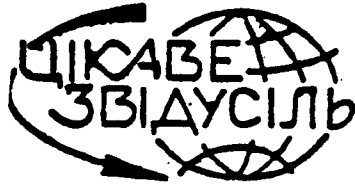
ПОЯСНЕННЯ ГРИ: Кожний рій починає змаг при одному з вісьмох пунктів - зміна при кожному свистку. Бунчужні свищуть, коли є час перейти до наступного пункту. Траса є в формі кола й рої переходять в напрямі "за годинником". Карта, котра є роздана перед грою, показує терен гри, включно з пунктами. Гніздові пильнують терен, щоб ніхто не заблудив. На кожний пункт призначено 10 хвилин, але дозволено 2-3 хвилини, щоб діти зайшли до наступного пункту, тобто бунчужні свищуть що 13 хвилин. Початок гри - три довгі свистки; зміни пунктів - один свисток; кінець гри - три довгі свистки.

ТОЧКУВАННЯ: Рої є точковані за час і відповіді на поштівках. На кожному пункті рій збірно має "написати" поштівку, на якій:

1. З чистого боку намалює прапор країни;
2. На другому боці словами (якщо вміють писати) або рисунками назве столицю;
3. Назве одну страву;
4. Назве один природний продукт;
5. Назве одну індустрію/виріб.

Ці інформації є подані виховниками у формі коротенької розповіді довільного змісту. Рій тримає поштівки аж до кінця гри, а тоді змагаються, щоб як найскорше дійти до назначеної "поштової скриньки", де виховники записують час. Точкування тоді включає зужитий час та відповіді на поставлені питання.

ОЙ, НЕ КОСИ...

Ой, не коси, бузьку, сіна,
Во зросишся по коліна.

Краще, бузьку, ходи з нами,
З маленькими діточками.

Ми з тобою погуляєм,
І гагілок заспіваєм.

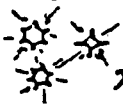
І я з вами погуляю,
Во великі ноги маю.

А співати я не буду,
Во захрип я — шкода труду.

Хай співає ластівочка,
Ластівочка пташечка.

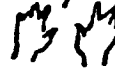

Кобак

Горник

Темна нічка у - і
Світить , світять ,

  здіймили,

Гарно богу по-

, , повбивали,

До -ок вже полягали.

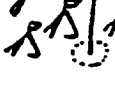
Тільки не дрімає,

Бо сьогодні -у має.

 -ів усіх пильнує -

Аж в -ах ось шелест лує.

Може це із богу

Ось підлазить до -у?

Може ми неситий?

Треба -а збудити!

Може блисне опришка?

Аж з -ів вилазить

ЛЕСЯ ХРАПЛИВА

ПРОРУХ ДЛЯ МОЛОДШИХ НОВАЧОК

Проводить його 2 - 3 сестрички, що співають по черзі подані нижче "коломийки". Одна з сестричок на початку кожної пісні показує вправи, що їх новачки повинні виконувати.

Засвітило ясне сонце -
Годі довше спати!
Збирайтеся новачата,
Вибігайте з хати.

Новачки вибігають на місце, де буде прорух, забігають у коло.

Довго спало ясне сонце
Поза сніжним морем,
А тепер вже піднялося
Високо угору!

Новачки присідають "сплять" на руках, опісля підносяться, стають навпишнівки, простягають руки вгору, стараються "піднятися" якнайвище.

Пробудився вже метелик,
Розпростер крильцята,
Полетів понад лезади
Медочку лукати.

Новачки махають широко руками, - "літають" мов метелик.

Ой вітають сонце ясне
Квіточки у полі,
Поклонилися низенько
Верби та тополі.

Новачки стають у /малому/ розкроці, згинаються вперед і в долину двічі пальцями рук дотикають землі, - відтак кладуть руки на бедра /підгини рук на бедра/ і двічі згинаються вліво і вправо на боки.

А наш зайчик, побігайчик
Має довгі вуха,
Підскакує на радощах
Скільки стане духа!

Новачки скачуть у підпертому присіді вколо, наслідуючи зайчика.

Над болотом довгу ногу
Підійняв лелека,
І на жабки-цокотушки
Ползе здалека.

Новачки стають на одній нозі, хто вдержить так найдовше, потім змінюють ногу. Помагають собі для рівноваги "крилами". Піднята нога зігнана в коліні "ступенем".

А сплювнище-ведмедище
Не має спокій,
І на ранок і на сонце
Крутить головою.

Новачки виконують скрут голови вліво, вправо, опісля повільно круг головою в одну й другу сторону.

А горобчик в калабані
Щоранку купався,
І потому дві години
З води обтрясався.

Новачки підскакують з одної ноги на другу, стріпуючи руками.

Рушники у нас біленькі
Водичка чистенька
Поспішаймо вмиватися
Скоренько, скоренько!
Новачки йдуть митися.

М-в

СТРІЧКИ

Мої тато, тато любі,
Тато дорогенькі —
Ой, купили дві стрічечки
Жовті та синенькі,
Я ж ті стрічки, ті найкращі,
Від батенька взяла,
Я ж ті стрічки раз-у-раз
Щиро цілувала.
Пришикую на неділю,
Стрічки до барвінка —
Скажуть люди (і це — правда),
Що я українка.

ВУЛИК

Тільки сонце потягнулось,
В небо ручки простягло —
Сповнився гулом тихий вулик,
Бджілки роєм — на тепло.

Хто з відерцем до кринички,
Хто за віник — підмітатъ.
Хто помити черевички,
Хто за кошик — мед збиратъ.

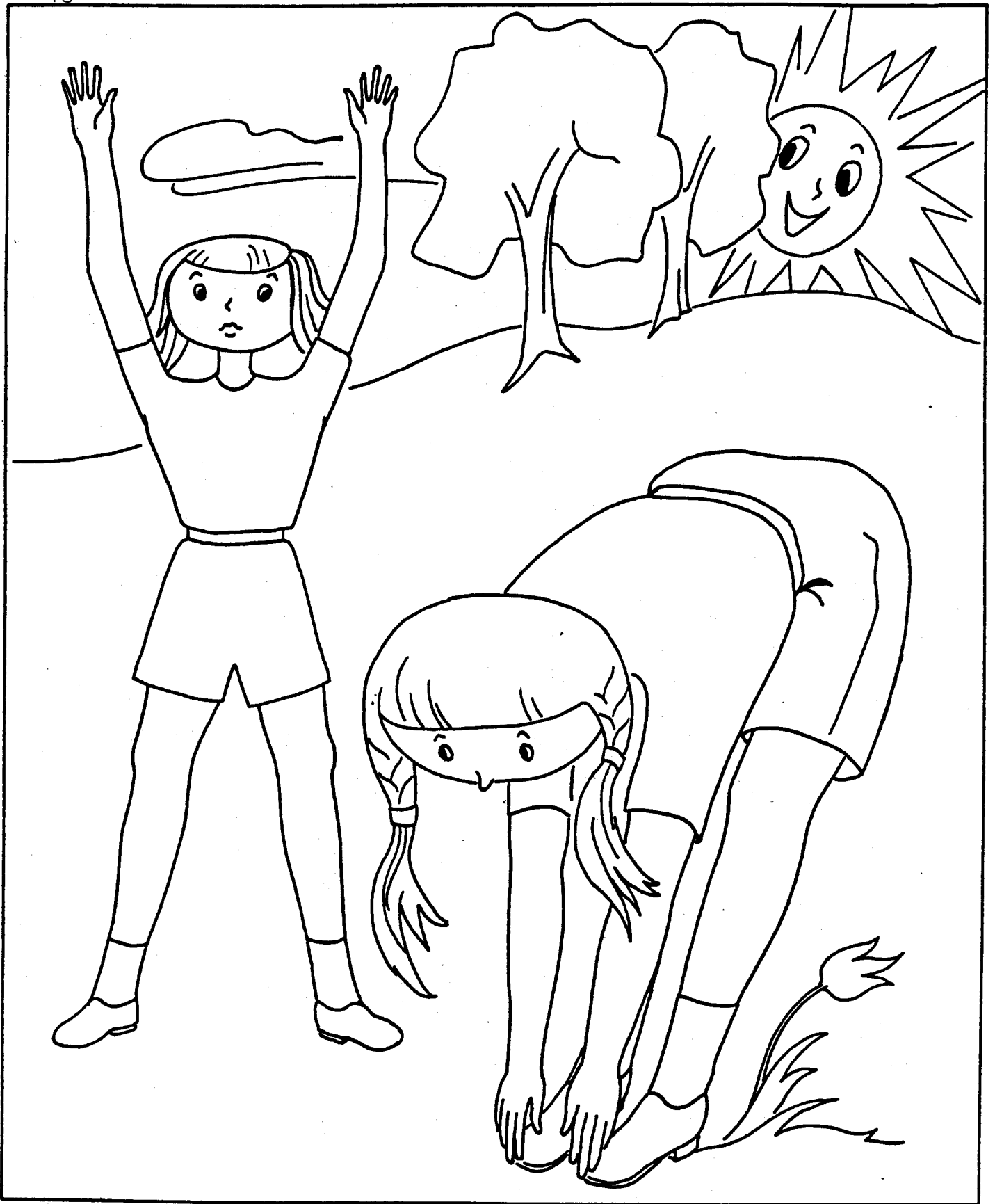
Тільки сонечко заснуло
Ковдрою укрит туман —
Бджілки сплять, чатує вулик,
Білий брилик не зніма.

РАНОК

Уранці проснулись клени,
Розчісують чубчик зелений.
А верби гнучкі, довгокосі
Обтрушують з листячка роси.
Розкрив оченяточка сонях
І сонце гукає спросоння:
— Проміння налий у долоні,
Я очі протру іще сонні.

Петро ДАЦЕНКО.

ПРОРУХ У ТАБОРІ

/До статті: "Прорух для Молодших Новачок" - ст.44
 з книжечки: "Новацький Табір" - рис. І. Брикович

- текст Л. Храплива

Сонце ранком приглядалось,

Як вправляли прорух:

То до квітів нахилялись,

То спинались вгору.

СПІВАНКА

Є у мене голосочок,
Як срібний дзвіночок;
Навчіть мене, матусенько,
Рідних співаночок.

Навчіть мене співаночок
Із рідного краю,
Лекше стане на чужині,
Як їх заспіваю.

Влі гуси, білі гуси,
Лебідки біліші;
Гарні чужі співаночки
Та наші гарніші.

Як я наші співаночки
В садочку співала,
Чужі люди говорили,
Що скрипочка грала.

Народна пісня

ПАЛЯНИЦЯ

У жнива, у день жаркий,
Після косовиці,
Ми збирали колоски
Стиглої пшениці.
Похвалили нас батьки:
Добре потрудились!
То ж не просто колоски —
Булки погубились...
Потім ми на тік прийшли —
Принесли пшеницю...
Кажуть в полі ми знайшли.
Цілу паляницю.

Василь Шевчук

ПЕРЕПІЛОЧКА БІЛА

Перепілочко біла,
Де ти будеш сиділа?
Вже немає пшениці,
Бо кінець косовиці.

До межі, женчики, до межі,
Бо мої пиріжечки у діжі.
До краю, женчики до краю,
То я вам пиріжечки покраю.
Котився віночок по полю,
Просився в женчиків додому:

“Візьміть мене, женчики, з собою
Та занесіть мене до господаря в стодолу,
Бо я вже в чистім полі набувся,
Буйного вітречку начувся,
Од ясного сонечка нагрівся,
А дрібного дощику напився;
Нехай же я у стодолі одпочину,
Поки вивезуть знов на ниву”.

МЕТЕЛИК

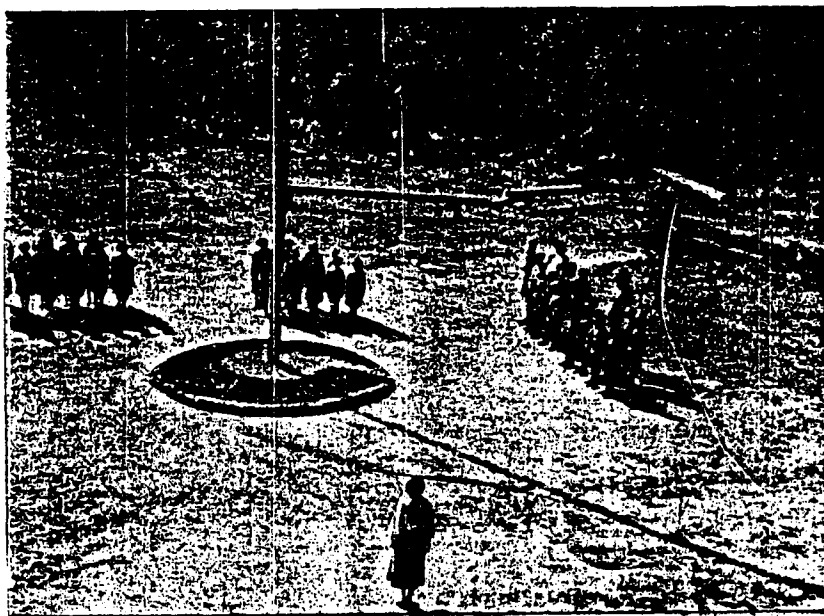
Я біжу, біжу по гаю,
Я метелика впіймаю.
А метелик не схотів,
Геть від мене полетів.

Сів метелик на травичку,
Може — думав не помічу.
Блиснуть крилечка ясні —
Зразу видно вдалині.

Сів метелик на листочок,
Може там сховатись хоче?
Блиснуть крилечка рябі —
Не сховатися тобі!
Полетів він на лужок,
Заховався між квіток...
Я іду, іду, іду,
Метелика не знайду!

Наталя Забіла

/“Готуйсь”/

Ранній звіт на Остодорі

З ПЕРЕД 50-ТИ РОКІВ

∟"На Сліді", червень 1939/.

ПЕРЕД ТАБОРОМ ПИТАЄМО
ТЕБЕ:

- 1.) Чи знаєш, що табор є школою гарту Твоїї душі й тіла?
- 2.) Чи маєш добру волю навчитися і скористати на ньому?
- 3.) Чи Ти ознакочлений з таборим правильником?
- 4.) Чи загартовуєшся до таборим трудів, управляючи спорти, руханку, умиваючи тіло зимною водою?
- 5.) Чи маєш зелений стрій, вигідні сильні черевики, панчохи, скарпитки, берет?
- 6.) Чи є у Тебе добрий наплечник, коц, їдунка, туалетні прибори?
- 7.) Чи вистарався від родичів гроші на оплату?
- 8.) Чи читаєш уважно комунікати К.В.О.М.-у?
- 9.) Чи заохочуєш своїх товаришів до табору?

Комунікат К.В.О.М.М.-у

Комісія Виховних Осель і Мандрівок у Львові подає осьтакі речинці таборів - осель

ДЛЯ ДІТЕЙ ВІД 7 — 11 ЛІТ: 1.) від 26 червня до 22 липня для хлопців

2.) від 25 липня до 21 серпня для дівчат

ДЛЯ ДІТЕЙ ВІД 11 — 15 ЛІТ: 1.) від 26 червня до 22 липня для дівчат

2.) від 25 липня до 21 серпня для хлопців

Оселі для дітей будуть приміщені в будинках. Оплата на діточих таборах вносить 45 зл. без коштів подорожі.

ДЛЯ МОЛОДІ ВІД 15 ЛІТ:

для хлопців: 1.) від 24 червня до 15 липня

2.) від 15 липня до 25 липня для хлопців від 17 літ.

Табори будуть приміщені під шатрами, зголошуватися можуть ті, що мають відбутий шонайменше один юначий табор.

3.) від 25 липня до 15 серпня для хлопців від 15 літ в будинках згляд

4.) речинець і оплату оселі для ремісничої молоді подамо пізніше.

для дівчат: 1.) від 26 червня до 17 липня в будинках зглядно під шатрами.

2.) від 17 липня до 7 серпня під шатрами для тих, що мають відбутий шонайменше один юначий табор. Оплата на оселях для молоді від 15 літ 35 зл.

3.) для ремісничої молоді від 4 липня до 25 липня.

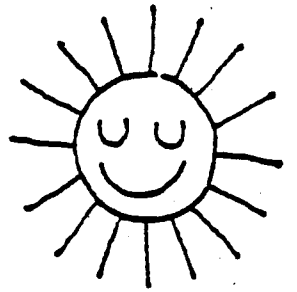
Застерігаємо собі зміни в речинцях. Місцевості подамо в перших днях червня окремим комунікатом.

Зголошення слати на адресу: КОМІСІЯ ВИХОВНИХ ОСЕЛЬ, Львів, Листопада 23, партер. Урядові години: кожного дня від 17 — 18.

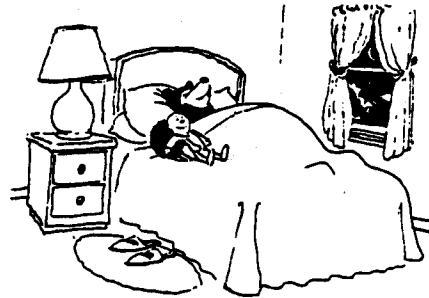
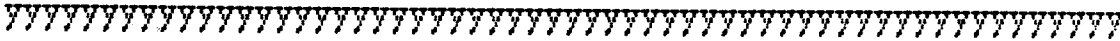
Учасники будуть приймаєні в міру вільних місць.

ОРДЯЧА   ВЗВАГА

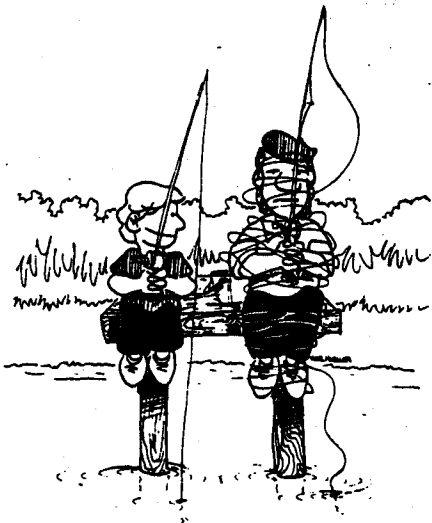

Дусьо: Що ти робиш, Юрку?
Юрко: Нічого, братчику!
Дусьо: А що ти робиш, Андрійку?
Андрійко: Помагаю Юркові!

Сльоп

VIVA 1978

Не все легко бути Братчиком!!!

ПОРАДИ МУДРОЇ СОРОКИ

Листи для Мудрої Сороки слати на адресу Редакції /див.: II стор. обкладинки/ з допискою: "Для Сороки".

ДОРОГА СОРОКО!

Як ми будемо святкувати 65-ліття УІН, що припадає цього року? Дора

ДОРОГА ДОРО!

У ЗСА відбудеться ввілейний Зліт Новацтва на Вовчій Тропі, 4 - 8. VII. 1989. Покищо ще не знаємо, як святкуватиме новацтво в інших краях. Сорока

Ж Ж Ж

ДОРОГА СОРОКО!

Чому всі файні хлопці вже є зайняті? Нещаслива в Клівленді

ДОРОГА НЕЩАСЛИВА!

Це Тобі лише так здається. Є багато файних хлопців, які радо дружили би з Тобою. Мусиш бути терпелива. Сорока.

Ж Ж Ж

ДОРОГА СОРОКО!

Як я можу довідатися про мандрівку, що Пласт робить цього літа в Карпатах? Нетерпеливий

ДОРОГИЙ НЕТЕРПЕЛИВИЙ!

Пласт не робить мандрівок в Україну. Але організується група молоді в студентському віці, які вибираються відвідати рідний край. Можливо, що їхня тура включатиме гори Карпати. Звернися за інформаціями до подорожної агенції "Сковп". Сорока

Ж Ж Ж

ДОРОГА СОРОКО!

Чому всі дівчата дивляться тільки за старшими хлопцями? Розчарований у Мюнхені

ДОРОГИЙ РОЗЧАРОВАНИЙ!

Прочитай мою відповідь вище для нещасливої, тільки слово "хлопців" заміни на "дівчат". Сорока

Ж Ж Ж

